

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.021.01.2015

P/15/037

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/15/037 – Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miast
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
<i>Kontroler</i>	Grzegorz Niemczyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 96714 z dnia 2 września 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka Kontrolowana</i>	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego ul. Wybrzeże Juliusza Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław (dalej: UMWD lub Urząd).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Marszałek Województwa Dolnośląskiego (dalej: Marszałek Województwa): 1. Cezary Przybylski – od dnia 13 lutego 2014 r. i nadal, 2. Rafał Jurkowlanec – od dnia 1 grudnia 2010 r. do dnia 13 lutego 2014 r., 3. Marek Łapiński – od dnia 5 marca 2008 r. do dnia 1 grudnia 2010 r., 4. Andrzej Łoś – od dnia 7 grudnia 2006 r. do dnia 5 marca 2008 r. (dowód: akta kontroli str. 5-9)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

UMWD realizując w badanym okresie 2007-2015 (I półrocze) zadania służące przygotowaniu i wdrożeniu przez gminy Województwa Dolnośląskiego lokalnych programów rewitalizacji (dalej: LPR), celem pozyskania dofinansowania środkami UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (dalej: RPO WD 2007-2013) na rewitalizację zdegradowanych obszarów miast w sposób prawidłowy: [1] wskazał działania mające na celu wspieranie procesów rewitalizacji, [2] określił kryteria wyboru projektów rewitalizacji, [3] opracował wytyczne oraz zasady dla przygotowania i wdrażania Lokalnych Programów Rewitalizacji, zapewniający kompleksowe i zintegrowane przestrzennie działania w sferze społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej i środowiskowej (kulturowej) na rzecz poprawy warunków życia na zdegradowanych obszarach miast.

UMWD w sposób prawidłowy opracował oraz stosował procedury kwalifikacji wniosków i wyboru projektów dotyczących rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, do współfinansowania środkami UE, w ramach LPR, w zakresie zapewnienia trwałych efektów rozwojowych tych obszarów, w szczególności poprzez: [1] właściwą organizację systemu oceny formalnej wniosków o dofinansowanie projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast, [2] przeprowadzanie oceny merytorycznej wniosków o dofinansowanie środkami UE projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich w sposób zapewniający prawidłowy wybór projektów zgodny z kryteriami ustalonymi w RPO WD 2007-2013, [3] zastosowanie rozwiązań organizacyjnych zapewniających prawidłową realizację zadań w zakresie weryfikacji i wyboru wniosków do współfinansowania środkami UE.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania podejmowane przez samorząd województwa służące przygotowaniu i wdrożeniu przez gminy Lokalnych Programów Rewitalizacji

Opis stanu faktycznego

1.1. Ujęcie w RPO WD 2007-2013 działań mających na celu wspieranie rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich

W RPO WD 2007-2013, przyjętym uchwałą nr 748/III/07 Zarządu Województwa Dolnośląskiego (dalej: ZWD) z dnia 25 września 2007 r.¹, zdefiniowano Priorytet 9 jako „Odnowę zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska (dalej również: Priorytet 9 lub Priorytet „Miasta”)”. Jako główny cel Priorytetu 9 wskazano przeciwdziałanie marginalizacji obszarów miast Województwa Dolnośląskiego, na których nasilają się negatywne zjawiska społeczne i ekonomiczne oraz ulega degradacji stan fizyczny przestrzeni. Założono, iż działania podjęte w ramach Priorytetu 9 prowadzić będą do odnowy najbardziej zdegradowanych obszarów miejskich oraz wzmocnienia struktur społeczno-ekonomicznych. Przyjęto, iż wsparcie udzielone zostanie w szczególności na zintegrowane rozwiązania traktujące kompleksowo problemy gospodarcze, społeczne i środowiskowe. W badanym okresie RPO WD 2007-2013 poddano dwukrotnym zmianom, uchwałą nr 1716/IV/12 ZWD z dnia 17 stycznia 2012 r.² oraz uchwałą nr 5704/IV/14 ZWD z dnia 21 maja 2014 r.³. Zapisy dotyczące Priorytetu 9 nie były zmieniane⁴.

(dowód: akta kontroli str. 10-19, 126-150, 151-170)

Uchwałą nr 1149/III/08 z dnia 5 lutego 2008 r.⁵ ZWD przyjął *Szczegółowy Opis Priorytetów RPO WD 2007-2013* (dalej: *Uszczegółowienie RPO WD*). W dokumencie tym dokonano uszczegółowienia RPO WD 2007-2013, w tym opisu poszczególnych Priorytetów, m.in. Priorytetu „Miasta”. W analizowanym okresie dokument ten był zmieniany 46 razy, z czego w 14 przypadkach dokonywano zmian dotyczących Priorytetu 9.

(dowód: akta kontroli str. 10-19)

Katarzyna Koper, Zastępca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich ds. Koordynacji Zarządzania i Wdrażania RPO WD wskazała, że zapisy dotyczące rewitalizacji obszarów miejskich w RPO WD 2007-2013 nie były kontynuacją zapisów z Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006 (dalej: ZPORR), natomiast UMWD wykorzystał doświadczenia, jakie nabył w trakcie realizacji ZPORR przy opracowaniu treści zapisów RPO WD 2007-2013. W okresie lat 2004-2006 wsparcie w zakresie dofinansowania projektów dotyczących rewitalizacji obszarów miejskich realizowane było w Województwie

¹ Uchwała nr 748/III/07 ZWD z dnia 25 września 2007 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 25/III/06 ZWD z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (ze zmianami). Ujednoliconą wersją RPO WD 2007-2013, uwzględniającą zmiany wynikające z procesu negocjacji z Komisją Europejską i zaakceptowaną przez Komisję Europejską.

² Uchwała nr 1716/IV/12 ZWD z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 25/III/06 ZWD z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

³ Uchwała nr 5704/IV/14 ZWD z dnia 21 maja 2014 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 748/III/07 ZWD z dnia 25 września 2007 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 25/III/06 ZWD z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 ze zm.

⁴ Za wyjątkiem zmian załącznika nr 3. „Zasady dotyczące przygotowania Lokalnych Programów Rewitalizacji oraz podziału środków przeznaczonych na realizację Lokalnych Programów Rewitalizacji w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców.”, jakie zostały opisane w pkt 8.1.3.

⁵ Uchwała nr 1149/III/08 ZWD z dnia 5 lutego 2008 r. w sprawie przyjęcia Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (Uszczegółowienie RPO WD 2007-2013).

Dolnośląskim w ramach ZPORR, Priorytet 3. „Rozwój lokalny”, Działanie 3.3. „Zdegradowane obszary miejskie, przemysłowe i powojkowe”, w skład którego wchodziły dwa poddziałania: [1] Poddziałanie 3.3.1 „Rewitalizacja obszarów miejskich”, oraz [2] Poddziałanie 3.3.2 „Rewitalizacja obszarów przemysłowych i powojkowych”. W ramach Poddziałania 3.3.1 „Rewitalizacja obszarów miejskich” wspierane były projekty, które wynikały ze zintegrowanych programów rewitalizacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej i funkcjonalnej⁶ zdegradowanych: dzielnic mieszkaniowych, zespołów mieszkaniowych w miastach (szczególnie na obszarach zagrożonych lub dotkniętych zjawiskami patologii społecznej). Natomiast w ramach Poddziałania 3.3.2 „Rewitalizacja obszarów przemysłowych i powojkowych” wspierane były projekty, które wynikały ze zintegrowanych programów rewitalizacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej i funkcjonalnej terenów przemysłowych i powojkowych wraz ze znajdującymi się na nich obiektami. UMWD nie odpowiadał za zarządzanie oraz wdrażanie działań dotyczących rewitalizacji obszarów miejskich w perspektywie finansowej 2004-2006 w ramach ZPORR, a zgodnie z podziałem zadań - odpowiadał za wybór projektów. Funkcję Instytucji Pośredniczącej pełnił Dolnośląski Urząd Wojewódzki, natomiast Instytucją Zarządzającą było Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

(dowód: akta kontroli str. 20-25, 68-70)

Konsultacje społeczno-gospodarcze wszystkich wersji (projektów) RPO WD 2007-2013 prowadzone były w otwartej formule ze szczególnym uwzględnieniem przedstawicieli wszystkich szczebli samorządu terytorialnego, administracji rządowej, organizacji pracodawców i związków zawodowych, organizacji pozarządowych, szkół wyższych, kościołów i związków wyznaniowych. Konsultacje prowadzone były przede wszystkim za pośrednictwem:

- 1) Subregionalnych grup konsultacyjnych - w celu uwzględnienia specyfiki Dolnego Śląska, na zaproszenie Marszałka Województwa, Prezydenci Jeleniej Góry, Legnicy, Wałbrzycha i Wrocławia powołali grupy konsultacyjne, które opiniowały kolejne wersje programu, grupy konsultacyjne składały się z partnerów społeczno-gospodarczych z terenu subregionów (dawne województwa Dolnego Śląska),
- 2) Regionalnego Komitetu Sterującego ds. Rozwoju Regionu (dalej: RKS) - członkowie RKS pozytywnie odnieśli się do przedstawionego projektu Programu, w trakcie dyskusji poruszono m.in. kwestie wsparcia innowacyjności w ramach RPO WD 2007-2013 oraz kryteriów w zakresie obszarów wsparcia Priorytetu „Miasta”, tj. sprawy dotyczące rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich,
- 3) Sejmiku Województwa Dolnośląskiego - kolejne wersje programu były kilkakrotnie omawiane na posiedzeniach Komisji Polityki Rozwoju Regionalnego i Gospodarki, radni Sejmiku Województwa Dolnośląskiego otrzymywali informacje o stanie prac nad Programem,
- 4) dyskusyjnego forum internetowego - z wykorzystaniem Internetu poprzez witrynę www.rpo.dolnyslask.pl, łącznie zarejestrowano 293 posty, z czego siedem dotyczyło rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich,
- 5) administracji rządowej - projekty RPO WD 2007-2013 były przekazywane do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz administracji rządowej w terenie, w tym przede wszystkim do Wojewody Dolnośląskiego,
- 6) konferencji – (a) w okresie od stycznia do kwietnia 2006 r. zorganizowano dwie konferencje konsultacyjne, w których uczestniczyło 485 osób reprezentujących jednostki samorządu terytorialnego oraz partnerów społeczno-gospodarczych, (b) w trakcie konferencji konsultacyjnej Narodowych Strategicznych Ram

⁶ Pojęcie zintegrowany program rewitalizacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej i funkcjonalnej oznacza lokalne programy rewitalizacji w ramach których przewidziano do realizacji różne działania społeczno-gospodarcze z zakresu aktywizacji terenu rewitalizacyjnego (tzw. mikroprogramy) oraz występują projekty różnych kategorii beneficjentów przewidziane w uzupełnieniu ZPORR dla Poddziałania 3.3.1.

Odniesienia, zorganizowanej wspólnie z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego z udziałem 209 osób,

7) przy okazji innych spotkań, seminariów, konwentów samorządowych – łącznie ok. 35 tego typu działań informacyjnych.

Wszystkie ze zgłoszonych w trakcie konsultacji sugestii, propozycji zmian lub uwag były przedmiotem analizy członków Grupy Roboczej⁷, którzy podejmowali decyzję o ich uwzględnieniu lub odrzuceniu. Efektem przeprowadzonych konsultacji były zmiany wprowadzone w dwóch kolejnych projektach Programu⁸, w tym ważna zmiana polegająca na wprowadzeniu w ramach RPO WD 2007-2013 Priorytetu „Miasta”, dotyczącego rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich.

(dowód: akta kontroli str. 20-30, 71-125, 126-170)

Według stanu na dzień 30 czerwca 2015 r., od początku realizacji RPO WD 2007-2013, w ramach Priorytetu „Miasta”, podpisano z beneficjentami 430 umów o dofinansowanie projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich o wartości całkowitej 853 877 780,71 zł, w tym dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (dalej: EFRR) 463 902 301,06 zł, tj. 54,3% wartości całkowitej⁹, co stanowiło 99,84% alokacji Priorytetu 9. I tak:

1) Działanie 9.1. „Odnowa zdegenerowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców” - od początku realizacji Programu podpisano 386 umów o wartości całkowitej 807 497 968,20 zł, w tym dofinansowanie z EFRR 438 082 847,50 zł, tj. 54,3% wartości całkowitej,

2) Działanie 9.2. „Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tys. mieszkańców” – od początku realizacji Programu podpisano 44 umowy o dofinansowanie projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich o wartości całkowitej 46 379 812,51 zł, w tym dofinansowanie z EFRR 25 819 453,56 zł, tj. 55,7% wartości całkowitej.

(dowód: akta kontroli str. 290-295)

Zastępca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich ds. Koordynacji Zarządzania i Wdrażania RPO WD wskazała, że kwoty zaplanowane w RPO WD 2007-2013, w ramach Priorytetu 9., zostały w pełni rozdysponowane wśród poszczególnych beneficjentów z uwagi na to, iż UMWD dokładał starań, żeby wszystkie zaplanowane środki trafiły do tych odbiorców. Dlatego też, gdy w efekcie powstających oszczędności przetargowych na poszczególnych projektach pojawiły się w Priorytecie 9. wolne środki, zdecydowano w 2013 r. o ogłoszeniu nowego naboru 64/K/9.1/2013. Był on skierowany na projekty dotyczące rekultywacji obszarów przemysłowych i powojkowych oraz projekty infrastrukturalne skierowane na realizację potrzeb imigrantów, mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych oraz uchodźców, realizowane w miastach. Nabór w trybie konkursowym adresowany był do każdego z 37 miast powyżej 10 tys. mieszkańców. W naborze tym, nie brano pod uwagę limitu środków przyznanych na dane miasto (co zostało poprzedzone stosowną zmianą wytycznych dotyczących Lokalnego Programu Rewitalizacji, jako podstawy udzielania wsparcia z RPO WD 2007-2013). Nabór ten pozwolił na niemal 100% kontraktację środków przewidzianych w Programie w ramach Priorytetu „Miasta”. Wolne środki, jakie pozostały w tym Priorytecie

⁷ Utworzonej Zarządzeniem Marszałka Województwa nr 41/2005 z dnia 5 lipca 2005 r. w sprawie w sprawie powołania „Grupy Roboczej ds. przygotowania projektu Zintegrowanego Programu Wojewódzkiego na lata 2007 – 2013 oraz projektu Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013”. W skład Grupy Roboczej weszli m.in. dyrektorzy poszczególnych departamentów Urzędu, a także wybrani dyrektorzy wydziałów i kierownicy działów. Głównym zadaniem Grupy Roboczej było przygotowanie założeń RPO WD 2007-2013 oraz opiniowanie jego kolejnych wersji w miarę postępu prac.

⁸ Z dnia 21 marca oraz z dnia 20 czerwca 2006 r.

⁹ UMWD nie posiadał informacji o źródłach pochodzenia środków własnych beneficjentów.

zostały przeznaczone na zabezpieczenie różnic kursowych oraz na zwiększenie dofinansowania dla projektów, które miały obniżony poziom dofinansowania.

(dowód: akta kontroli str. 20-67)

W latach 2014-2015 w ramach RPO WD 2007-2013 do Priorytetu „Miasta” przesunięto z innych Priorytetów łącznie 4 599 036,49 euro. Środki te zostały przeznaczone na wybór projektów znajdujących się na liście rezerwowej oraz na zwiększenie dofinansowania dla projektów, które miały obniżony poziom dofinansowania. Natomiast z Priorytetu „Miasta” przesunięto do innych Działań/Priorytetów łącznie kwotę 417 543,41 euro (w kwietniu i lipcu 2015 r.):

- kwota 403 643,67 EUR (kwiecień 2015 r.) przeznaczona została na zwiększenie kwoty alokacji na nabór w ramach Działania 8.1. „Poprawa jakości opieki zdrowotnej” w Priorytecie 8. „Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia na Dolnym Śląsku” („Zdrowie”),
- kwota 13 899,74 EUR (lipiec 2015 r.) przeznaczona została na zwiększenie dofinansowania dla projektu w ramach Działania 6.4 „Turystyka uzdrowskowa” w Priorytecie 6. „Wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska” („Turystyka i Kultura”).

Zastępca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich ds. Koordynacji Zarządzania i Wdrażania RPO WD wskazała, że przesunięcia te wynikały z faktu, iż w danym momencie nie było zapotrzebowania na środki finansowe w Priorytecie 9., a były inne, pilne potrzeby w innych osiach priorytetowych. Nie miało to wpływu na poziom wykorzystania dotacji UE.

(dowód: akta kontroli str. 20-67)

W ramach RPO WD 2007-2013 nie wystąpiły opóźnienia w ogłaszaniu konkursów na nabór projektów dotyczących zdegradowanych obszarów miejskich do współfinansowania środkami UE. W czterech przypadkach UMWD zdecydował się, na wniosek beneficjentów, na wydłużenie terminu składania wniosków o dofinansowanie (nabory: 46/K/9.1/2011, 47/K/9.1/2011, 48/K/9.1/2011, 64/K/9.1/2013).

(dowód: akta kontroli str. 20-67, 328-349)

W związku z realizacją RPO WD 2007-2013 w analizowanym okresie UMWD ogłosił 16 naborów na dofinansowanie projektów dotyczących rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, z czego: w 2009 r. – pięć naborów, w 2010 r. – jeden nabór, w 2011 r. – sześć naborów, w 2012 r. – jeden nabór, w 2013 r. – dwa nabory oraz w 2014 r. – jeden nabór. Z przedmiotowych naborów 15 ogłoszono w trybie konkursowym, a jeden w trybie indywidualnym (57/II/9.1/2012 – „Odbudowa zniszczeń popowodziowych przy ul. Waryńskiego w Bogatyni – Gmina Bogatynia”).

(dowód: akta kontroli str. 328)

W ramach RPO WD 2007-2013 projekty z zakresu rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich realizowały 74 miasta. W przypadku sześciu miast projekty były realizowane przez beneficjentów innych niż jednostki samorządowe. Natomiast 10 miast z Województwa Dolnośląskiego nie realizowało żadnych projektów dotyczących rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich: Bolków, Głuszycza, Międzybórz, Międzylesie, Mirsk, Przemków, Wąsosz, Wiązów, Zawidów, Ziębice. Burmistrzowie tych miast wskazali, że wynikało to przede wszystkim z:

- braku środków własnych (ograniczone możliwości finansowe),
- braku finansowania pomostowego,
- problemów kadrowych (brak pracowników posiadających dostateczne kompetencje i doświadczenie w zakresie sporządzania wniosków o dofinansowanie projektów),
- problemów ze współpracą z firmami zewnętrznymi, odpowiedzialnymi za sporządzanie wniosków o dofinansowanie projektów,

- realizacji innych priorytetowych zadań.

(dowód: akta kontroli str. 350-391)

1.2. Kryteria wyboru dla projektów rewitalizacji realizowanych w ramach RPO WD 2007-2013.

Ogólna informacja na temat kwalifikowalności wydatków została zamieszczona w *Uszczegółowieniu RPO WD 2007-2013*¹⁰, pkt 1.4 Informacje dotyczące kwalifikowalności w ramach RPO¹¹. W załączniku nr 6 w pkt K zawarto *Wykaz wydatków niekwalifikowalnych dla poszczególnych Działań Osi Priorytetowych RPO WD 2007-2013*. Dla Priorytetu 9. „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska, wydatki niekwalifikowalne stanowiły¹²:

1) Działanie 9.1. „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców” wydatki:

- na projekty zawierające przedsięwzięcia nieuwzględnione w Lokalnym Programie Rewitalizacji lub poza obszarem wsparcia LPR, poza obszarem wsparcia mogły być realizowane wyłącznie projekty dotyczące współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej,
- bieżące,
- na renowację budynków mieszkalnych nieujęte w art. 47 *Rozporządzenia (WE) nr 1828/2006*¹³,
- na renowację części usługowej, produkcyjnej, itp., związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej w budynkach mieszkalnych¹⁴,
- na renowację części związanej z prowadzeniem działalności administracyjnej w budynkach mieszkalnych¹⁵,
- na remont, przebudowę, adaptację budynków administracji publicznej w celach wyłącznie administracyjnych,
- na uzbrojenie terenu pod budowę budynków mieszkaniowych,
- na podłączenia do sieci kanalizacyjnych lub wodociągowych, czyli koszty przyłącza¹⁶,
- na przygotowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- niekwalifikowalne wymienione w Priorytetach: 2. „Społeczeństwo informacyjne”, 3. „Transport”, 4. „Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne”, 5. „Energetyka”, 6. „Turystyka i kultura”, 7. „Edukacja”, w zakresie projektów wskazanych w tych Priorytetach w RPO WD 2007-2013.

2) Działanie 9.2 „Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tys. mieszkańców wydatki na:

- renowację budynków mieszkalnych nieujęte w art. 47 *Rozporządzenia (WE) nr 1828/2006*,

¹⁰ Szczegółowy Opis Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

¹¹ Wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli NIK.

¹² Wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli NIK.

¹³ *Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dn. 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1828/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego* (Dz.U. UE L 371 z dn. 27.12.2006, ze zm.).

¹⁴ Wydatki kwalifikowalne nie obejmowały wydatków ponoszonych na część związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej. Dlatego należało określić procentowy udział powierzchni użytkowej związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej w całkowitej powierzchni użytkowej budynku. Następnie należało wg uzyskanej proporcji obniżyć wydatki kwalifikowalne.

¹⁵ Wydatki niekwalifikowalne obniża się jak w przypadku powyżej.

¹⁶ Wydatki kwalifikowalne nie obejmują wydatków ponoszonych na część związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej. Dlatego należy określić procentowy udział powierzchni użytkowej związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej w całkowitej powierzchni użytkowej budynku. Następnie należy wg uzyskanej proporcji obniżyć wydatki kwalifikowalne.

- renowację części usługowej, produkcyjnej, itp., związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej w budynkach mieszkalnych¹⁷,
- renowację części związanej z prowadzeniem działalności administracyjnej w budynkach mieszkalnych¹⁸,
- przygotowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji i wydatki bieżące.

(dowód: akta kontroli str. 392-448, 171-289)

W okresie funkcjonowania RPO WD 2007-2013 Wykaz wydatków niekwalifikowalnych dla poszczególnych Działań w Priorytetach RPO WD 2007-2013 (pkt K załącznika nr 6) zmieniany był dwukrotnie w zakresie Priorytetu 9. „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska:

[1] w Uszczegółowieniu RPO WD 2007-2013, przyjętym przez ZWD w dniu 24 września 2008 r. uchwałą nr 1948/III/08¹⁹ - w ramach Działania 9.1. dodano informację, że nie są kwalifikowalne wydatki na remont, przebudowę, adaptację i modernizację ponoszone w poszczególnych częściach budynków administracji publicznej wykorzystywanych w celach wyłącznie administracyjnych,

[2] w Uszczegółowieniu RPO WD 2007-2013, przyjętym przez ZWD w dniu 16 marca 2010 r. uchwałą nr 4084/III/10²⁰ za nie kwalifikowalne uznano: (a) w ramach Działania 9.1 i Działania 9.2 - wydatki poniesione na przygotowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, (b) w ramach Działania 9.1 - wydatki niekwalifikowalne wymienione w Priorytetach: 2. „Społeczeństwo informacyjne”, 3. „Transport”, 4. „Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne”, 5. „Energetyka”, 6. „Turystyka i kultura”, 7. Edukacja, w zakresie projektów wskazanych w tych Priorytetach w RPO WD 2007-2013.

(dowód: akta kontroli str. 392-448)

Zastępca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich ds. Koordynacji Zarządzania i Wdrażania RPO WD wskazała, że pisma od potencjalnych beneficjentów dotyczące opisu wydatków kwalifikowalnych dla działań rewitalizacyjnych w RPO WD 2007-2013 były formułowane na wszystkich etapach programowania i wdrażania Programu. Dotyczyły one kwestii związanych z aplikowaniem o środki finansowe i realizacją oraz rozliczaniem projektów. Korespondencja ta była bardzo rozległa i kierowano ją do różnych wydziałów UMWD. W zależności od tematyki pisma były kierowane do wydziałów odpowiedzialnych za zarządzanie lub wdrażanie RPO WD 2007-2013. Do UMWD kierowane były bardzo często pisma wielowątkowe, które dotyczyły kilku spraw jednocześnie. W związku z powyższym UMWD nie prowadził rejestru pism (spraw) dotyczących pytań i wniosków o interpretację w zakresie opisu wydatków kwalifikowanych w ramach poszczególnych osi priorytetowych. Najwięcej zapytań dotyczyło: (a) możliwości dofinansowania renowacji części usługowej oraz produkcyjnej związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej w budynkach mieszkalnych, (b) możliwości dofinansowania prac budowlanych prowadzonych w budynkach administracji publicznej w częściach wykorzystywanych w celach wyłącznie administracyjnych, (c) możliwości dofinansowania dokumentacji projektowo-kosztorysowej, (d) możliwości dofinansowania remontu budynku,

¹⁷ Wydatki kwalifikowalne nie obejmują wydatków ponoszonych na część związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej. Dlatego należy określić procentowy udział powierzchni użytkowej związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej w całkowitej powierzchni użytkowej budynku. Następnie należy wg uzyskanej proporcji obniżyć wydatki kwalifikowalne.

¹⁸ Wydatki kwalifikowalne obniża się analogicznie jak w przypadku powyżej.

¹⁹ Uchwała nr 1948/III/08 ZWD z dnia 24 września 2008 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 1149/III/08 ZWD z dnia 5 lutego 2008 r. w sprawie przyjęcia Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (Uszczegółowienia RPO WD).

²⁰ Uchwała nr 4084/III/10 z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 1149/III/08 ZWD z dnia 5 lutego 2008 r. w sprawie przyjęcia Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (Uszczegółowienia RPO WD).

(e) kwalifikowalności wydatków ponoszonych na realizację różnych typów projektów właściwych dla innych osi priorytetowych (np. „Transport”).

(dowód: akta kontroli str. 392-448, 68-70)

W treści RPO WD 2007-2013 (przyjętego uchwałą nr 748/III/07 z dnia 25 września 2007 r.) założono, iż w ramach Programu stosowane będą tryby wyboru projektów: indywidualny, konkursowy, systemowy i pomocy technicznej. Szczegóły, co do zakresu zastosowania danego trybu w danej osi priorytetowej oraz instytucji uczestniczących w procedurze wyboru określone zostały w *Uszczegółowieniu RPO WD 2007-2013*, pkt 1.5 *Opis systemu wyboru projektów w ramach RPO WD*.

Zgodnie z treścią *Uszczegółowienia RPO WD 2007-2013*, przyjętego przez ZWD dnia 5 lutego 2008 r. uchwałą nr 1149/III/08²¹, w Priorytecie 9. stosowany miał być tryb konkursowy, a po zmianie dokonanej w dniu 24 września 2008 r. uchwałą nr 1948/III/08²² - także tryb indywidualny i systemowy.

(dowód: akta kontroli str. 392-448, 171-289, 68-70)

W okresie funkcjonowania RPO WD 2007-2013, do oceny projektów w ramach poszczególnych naborów wykorzystywano procedury zawarte w dokumencie pn. „*Kryteria wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013*”, zatwierdzonym uchwałą nr 2/2007 Komitetu Monitorującego (dalej: KM) RPO WD 2007-2013 z dnia 4 października 2007 r. W analizowanym okresie przedmiotowe „*Kryteria ...*” w odniesieniu do Priorytetu „*Miasta*” były zmieniane trzykrotnie:

1) Uchwałą nr 4/07 KM RPO WD 2007-2013 z dnia 12 grudnia 2007 r.²³:

- doprecyzowano kryterium formalne, specyficzne dla Priorytetu „*Miasta*”, które po zmianie brzmiało: „*Czy projekt jest zgodny z propozycją przedstawioną w Lokalnym Programie Rewitalizacji oraz z Opinią w sprawie zgodności Lokalnego Programu Rewitalizacji z wymogami Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013?*”,
- usunięto część kryteriów specyficznych dla wybranych priorytetów wynikających z zapisów linii demarkacyjnej, ustalając ocenę na podstawie nowego formalnego kryterium ogólnego „*Linia demarkacyjna*”,

2) Uchwałą nr 40/10 KM RPO WD 2007-2013 z dnia 11 marca 2010 r.²⁴:

- wprowadzono zmianę kryterium formalnego specyficznego dla Priorytetu 9., gdzie w Działaniu 9.2 „*Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tys. mieszkańców*” wprowadzono zasadę, iż w ramach każdego z uprawnionych miast dofinansowanie może otrzymać wyłącznie jeden kompleksowy projekt z dziedziny mieszkalnictwa,

3) Uchwałą nr 69/12 KM RPO WD 2007-2013 z dnia 13 marca 2012 r.²⁵:

²¹ Uchwała nr 1149/III/08 ZWD z dnia 5 lutego 2008 r. w sprawie przyjęcia Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (*Uszczegółowienie RPO WD 2007-2013*).

²² Uchwała nr 1948/III/08 ZWD z dnia 24 września 2008 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 1149/III/08 ZWD z dnia 5 lutego 2008 r. w sprawie przyjęcia Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (*Uszczegółowienia RPO WD*).

²³ Uchwała nr 4/07 KM RPO WD 2007-2013 z dnia 12 grudnia 2007 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 2/2007 KM RPO WD 2007-2013 z dnia 4 października 2007 r. w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

²⁴ Uchwała nr 40/10 KM RPO WD 2007-2013 z dnia 11 marca 2010 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany „*Kryteriów wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD)*”.

²⁵ Uchwała nr 69/12 KM RPO WD 2007-2013 z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany „*Kryteriów wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD)*”.

- wprowadzono nowe kryterium w ramach Działania 9.1 „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców” – Zgodność z Dyrektywą Środowiskową oraz Ramową Dyrektywą Wodną 2000/60/WE.

W ramach RPO WD 2007-2013 ustalono następujące kryteria wyboru operacji finansowanych:

- 1) kryteria formalne, w tym kryteria specyficzne dla wybranych priorytetów RPO WD 2007-2013 - ocena „dopuszczalności” projektu,
- 2) kryteria merytoryczne – ocena „wykonalności” projektu oraz specyficzne kryteria kluczowe dla poszczególnych priorytetów/typów projektów (dla projektów nieinfrastrukturalnych, np. dotyczących promocji, konieczna była modyfikacja niektórych kryteriów z sekcji 2-5),
- 3) kryteria strategiczne – ocena dokonywana przez ZWD.

Przyjęto następujące rodzaje kryteriów:

- 1) kryteria kluczowe – musiały być bezwzględnie spełnione na każdym etapie oceny, w przeciwnym razie skutkowało to odrzuceniem wniosku (brak możliwości poprawy/uzupełnienia dokumentacji);
- 2) kryteria uzupełniające – dotyczyły oceny formalnej wniosku, w przypadku niespełnienia tego rodzaju kryterium wnioskodawca miał możliwość jednokrotnej poprawy/uzupełnienia dokumentacji;
- 3) kryteria dodatkowe – umożliwiały przyznanie projektom dodatkowej liczby punktów, np. w celu ich porównania.

(dowód: akta kontroli str. 392-448)

Oprócz kryteriów wyboru operacji finansowanych w ramach RPO WD 2007-2013, UMWD udostępnił beneficjentom „Przewodnik po Kryteriach wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”, który zawierał kryteria wyboru operacji finansowanych w ramach RPO WD 2007-2013, zatwierdzone przez KM, rozszerzone o rubrykę „dodatkowe wyjaśnienia”, w których doprecyzowano opisy danego kryterium.

(dowód: akta kontroli str. 392-448)

„Kryteria wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013” określały m.in. konieczność opracowania i posiadania przez gminy LPR. Wymóg dotyczący zgłaszania wyłącznie projektów, które powinny oddziaływać na sferę gospodarczą, społeczną, przestrzenną i służyć zahamowaniu negatywnych zjawisk zidentyfikowanych na obszarze wskazanym do rewitalizacji, został zawarty w zasadach i wytycznych opracowania LPR (vide pkt 1.3.). W RPO WD 2007-2013 przyjęto, że warunkiem wstępnym do udzielenia wsparcia dla projektów zgłaszanych do realizacji będzie pozytywna opinia ZWD, dotycząca LPR, wyrażona w formie uchwały.

(dowód: akta kontroli str. 392-448)

Kryteria wyboru dla projektów realizowanych w ramach RPO WD 2007-2013 podlegały konsultacjom społecznym na forum KM²⁶. W jego skład wchodził przedstawiciele trzech sfer: samorządowej, rządowej i społeczno-gospodarczej. Z 47 członków, 17 reprezentowało samorządy gminne (w tym małe i duże miasta), powiatowe oraz samorząd województwa. W ramach forum KM przedstawiciele samorządów gmin mogli brać udział w opracowaniu przedmiotowych kryteriów wyboru projektów. Do zadań KM należało m.in. analizowanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru operacji finansowanych w ramach RPO WD 2007-2013 oraz

²⁶ KM RPO WD 2007-2013 został ustanowiony Uchwałą nr 729/III/07 ZWD z dnia 12 września 2007 r. w sprawie powołania i określenia zadań Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD), ze zm.

zatwierdzanie ewentualnych zmian tych kryteriów. Zastępca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich ds. Koordynacji Zarządzania i Wdrażania RPO WD wskazała, że uwagi zgłaszane na posiedzeniach KM nie dotyczyły kryteriów specyficznych dla działań rewitalizacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 392-448, 449-461)

Alokacja środków finansowych z EFRR na wsparcie projektów w ramach Priorytetu 9. „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska”, została określona w treści RPO WD 2007-2013²⁷, przyjętego przez ZWD uchwałą nr 5704/IV/14 z dnia 21 maja 2014 r.²⁸ na kwotę 107 160 013 euro w wyniku negocjacji Programu z Komisją Europejską. W Uszczegółowieniu RPO WD 2007-2013, kwota ta została podzielona na dwa działania:

- 1) Działanie 9.1 „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców” – 100 996 874 euro,
- 2) Działanie 9.2 „Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tys. mieszkańców” – 6 163 139 euro.

Zakres wsparcia został zróżnicowany ze względu na wielkość miast przy założeniu, że dofinansowaniem objęte są wszystkie miasta, z uwzględnieniem konieczności koncentracji środków na wybranych obszarach problemowych. Podział ten został określony w pierwotnej wersji RPO WD 2007-2013. Kryterium wielkości miasta zostało określone w treści Programu i razem z całym dokumentem podlegało konsultacjom społecznym, w których brali udział także przedstawiciele przyszłych beneficjentów. W przypadku miast powyżej 10 tys. mieszkańców wsparte zostały szeroko rozumiane procesy rewitalizacyjne najbardziej zdegradowanych części tych miast (Działanie 9.1). Natomiast w przypadku pozostałych miast wsparcie to zostało ograniczone wyłącznie do inwestycji z zakresu mieszkalnictwa (Działanie 9.2). W przypadku miast powyżej 10 tys. mieszkańców wysokość wkładu EFRR na realizację LPR w poszczególnych grupach miast ustalono na podstawie liczby mieszkańców (bez uwzględniania kryterium dochodowego) wg następujących zasad:

- 1) w miastach od 10 000 do 20 000 mieszkańców: w wysokości 22,95% alokacji EFRR na priorytet;
- 2) w miastach od 20 001 do 40 000 mieszkańców: w wysokości 27,0% alokacji EFRR na priorytet;
- 3) w miastach od 40 001 do 80 000 mieszkańców: w wysokości: 14,4% alokacji EFRR na priorytet;
- 4) w miastach powyżej 80 000 mieszkańców: w wysokości 16,2% alokacji EFRR na priorytet;
- 5) we Wrocławiu: w wysokości 9,45% alokacji EFRR na priorytet.

Wysokość wkładu EFRR na wsparcie przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach wsparcia dla miast powyżej 10 000 przedstawiała się następująco:

- 1) w miastach od 10 000 do 20 000 mieszkańców: 24 525 002 euro;
- 2) w miastach od 20 001 do 40 000 mieszkańców: 28 854 120 euro;
- 3) w miastach od 40 001 do 80 000 mieszkańców: 15 388 860 euro;
- 4) w miastach powyżej 80 000 mieszkańców: 17 312 469 euro;
- 5) we Wrocławiu: 24 525 002 euro.

Na potrzeby sporządzenia przez władze miast załącznika do LPR – listy przedsięwzięć do realizacji w ramach Działania 9.1 – w wytycznych dotyczących

²⁷ Wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli NIK.

²⁸ Uchwała nr 5704/IV/14 ZWD z dnia 21 maja 2014 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 748/III/07 ZWD z dnia 25 września 2007 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 25/III/06 ZWD z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, ze zm. Ujednoliconą wersją RPO WD 2007-2013, uwzględniającą zmiany wynikające z procesu negocjacji z Komisją Europejską i zaakceptowaną przez Komisję Europejską.

przygotowania LPR, jako podstawy udzielania wsparcia z RPO WD 2007-2013 przyjęto następujące uśrednione kwoty wsparcia dla poszczególnych miast:

- 1) Bogatynia, Boguszów-Gorce, Brzeg Dolny, Bystrzyca Kłodzka, Chojnów, Góra, Jelcz-Laskowice, Kowary, Kudowa Zdrój, Milicz, Strzegom, Strzelin, Syców, Trzebnica, Wołów, Ząbkowice Śląskie, Złotoryja – 1 442 706 euro,
- 2) Bielawa, Dzierżonów, Jawor, Kamienna Góra, Kłodzko, Lubań, Nowa Ruda, Oleśnica, Oława, Polkowice, Świebodzice, Zgorzelec – 2 404 510 euro,
- 3) Bolesławiec, Głogów, Lubin, Świdnica – 3 847 215 euro,
- 4) Jelenia Góra, Legnica, Wałbrzych – 5 770 823 euro,
- 5) Wrocław – 10 098 940 euro.

(dowód: akta kontroli str. 171-289, 392-448, 462-473, 488-516)

1.3. Wytyczne do przygotowania i wdrażania Lokalnych Programów Rewitalizacji w ramach RPO WD 2007-2013.

Podstawowe zasady sporządzania LPR zostały po raz pierwszy określone w załączniku do RPO WD 2007-2013, przyjętego uchwałą nr 748/III/07 ZWD z dnia 25 września 2007 r.²⁹: Załącznik nr 3. „Zasady dotyczące przygotowania Lokalnych Programów Rewitalizacji oraz podziału środków przeznaczonych na realizację Lokalnych Programów Rewitalizacji w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców.” (dalej: *Zasady dotyczące przygotowania LPR*). Przedmiotowe Zasady zostały rozwinięte i uszczegółowione w „Wytycznych dotyczących przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, jako podstawy udzielania wsparcia z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”, przyjętych uchwałą nr 1162/III/08 ZWD z dnia 13 lutego 2008 r.³⁰ (dalej: *Wytyczne dotyczące przygotowania LPR 2007-2013*).

(dowód: akta kontroli str. 462-469, 126-170)

W trakcie wdrażania RPO WD 2007-2013 *Zasady dotyczące przygotowania LPR* zostały zmienione dwukrotnie:

[1] na podstawie uchwały nr 1716/IV/12 ZWD z dnia 17 stycznia 2012 r.³¹ - dodano informację o możliwości zwiększenia limitu środków przypadających na dane miasto, w przypadku konieczności usuwania skutków katastrof naturalnych na terenie Województwa Dolnośląskiego,

[2] w oparciu o uchwałę nr 5704/IV/14 ZWD z dnia 21 maja 2014 r. - wprowadzono zapis pozwalający na końcowym etapie wdrażania Priorytetu „Miasta” na odstępianie w niewielkim zakresie od indykatywnego podziału wkładu EFRR na realizację LPR w poszczególnych grupach miast, pod warunkiem zapewnienia osiągnięcia założonego celu Priorytetu „Miasta”.

(dowód: akta kontroli str. 462-469)

W okresie funkcjonowania RPO WD 2007-2013 *Wytyczne dotyczące przygotowania LPR 2007-2013*, były zmieniane 10-krotnie:

[1] Uchwałą nr 2093/III/08 ZWD z dnia 4 listopada 2008 r.³² - dostosowano obowiązujące *Wytyczne* do nowych Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego

²⁹ Uchwała nr 748/III/07 ZWD z dnia 25 września 2007 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 25/III/06 ZWD z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyjęcia RPO WD 2007-2013 (ze zmianami). Ujednoliconą wersją RPO WD 2007-2013, uwzględniającą zmiany wynikające z procesu negocjacji z Komisją Europejską i zaakceptowaną przez Komisję Europejską.

³⁰ Uchwała nr 1162/ III /08 ZWD z dnia 13 lutego 2008 roku w sprawie przyjęcia Wytycznych dotyczących przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, jako podstawy udzielania wsparcia z RPO WD 2007-2013.

³¹ Uchwała nr 1716/IV/12 ZWD z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 25/III/06 ZWD z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyjęcia RPO WD 2007-2013.

³² Uchwała nr 2093/III/08 ZWD z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie zmiany uchwały nr 1162/III/08 ZWD z dnia 13 lutego 2008 roku w sprawie przyjęcia Wytycznych dotyczących przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, jako podstawy udzielania wsparcia z RPO WD 2007-2013.

w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, obowiązujących od dnia 9 września 2008 r.³³;

[2] Uchwałą nr 2281/III/08 ZWD z dnia 23 grudnia 2008 r.³⁴ – dostosowano *Wytyczne* do nowej wersji Ramowego Planu Realizacji RPO WD 2007-2013 na lata 2009-2011;

[3] zmiana zatwierdzona przez Dyrektora Departamentu RPO w dniu 19 sierpnia 2009 r.³⁵ – w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez poszczególne miasta, dotyczące potrzeby modyfikacji projektów ujętych w LPR, w treści *Wytycznych* zapisano możliwość wprowadzenia zmian do Opinii o zgodności LPR z wymogami RPO WD 2007-2013 przed formalną zmianą LPR³⁶;

[4] zmiana zatwierdzona przez Dyrektora Departamentu RPO w dniu 29 kwietnia 2010 r. – (a) w Działaniu 9.2. „Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tysięcy mieszkańców” w ramach danego miasta można było złożyć do dofinansowania wyłącznie jeden projekt z dziedziny mieszkalnictwa, (b) wprowadzono zapisy poprawiające czytelność dokumentu oraz zapisy określające obowiązki beneficjentów związane z przygotowaniem LPR, wynikające z odrębnych ustaw w zakresie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko oraz projektów partnerskich;

[5] zmiana zatwierdzona przez Dyrektora Departamentu RPO w dniu 31 sierpnia 2011 r. – (a) wprowadzono modyfikację, mającą na celu sprawniejsze wykorzystanie środków w Priorytecie „Miasta” RPO WD 2007-2013 m.in. poprzez uproszczenia w zakresie przygotowania LPR oraz zasad oceny formalnej zgłaszanych wniosków, (b) w rozdziale 3.3.1. Ramy finansowe dla Działania 9.1. „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców” dodano informację o środkach dostosowania technicznego alokowanych na usuwanie skutków powodzi w mieście Bogatynia;

[6] zmiana zatwierdzona przez Dyrektora Departamentu RPO w dniu 10 listopada 2011 r. – usunięcie niejednoznacznych dla beneficjentów zapisów *Wytycznych* m.in. poprzez doprecyzowanie definicji określenia „Przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu”;

[7] zmiana zatwierdzona przez Dyrektora Departamentu RPO w dniu 17 września 2012 r. – (a) dodano definicję obszaru powojkowego i przemysłowego, (b) wprowadzono odrębny rozdział poświęcony uproszczeniom związanym z ogłaszaniem w listopadzie 2012 r. naborem, polegających m.in. na: (-) minimalizacji zasad opisywania obszaru wsparcia w ramach LPR (rezygnacja z wymogu opisywania danymi statystycznymi i zachowania intensywności wsparcia na poziomie 1 100 zł na jednego mieszkańca oraz rezygnacja z konieczności przedstawienia inwestycji o zróżnicowanym charakterze na obszarze przemysłowym lub powojkowym), (-) redukcji liczby kryteriów, wg których będzie oceniana zgodność LPR z wymogami RPO WD 2007-2013;

[8] zmiana zatwierdzona przez Dyrektora Departamentu RPO w dniu 26 listopada 2012 r. – przedłużono termin złożenia LPR z dnia 31 grudnia 2012 r. na dzień 31 stycznia 2013 r., w związku ze zgłaszanymi do UMWD pisemnymi i telefonicznymi prośbami miast z uwagi na przedłużające się procedury Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko;

³³ Komunikat Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 18 sierpnia 2008 r. w sprawie wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa (M.P. z 2008 r. nr 66, poz. 588).

³⁴ Uchwała nr 2281/III/08 ZWD z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie zmiany uchwały nr 1162/III/08 ZWD z dnia 13 lutego 2008 r. w sprawie przyjęcia Wytycznych dotyczących przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, jako podstawy udzielania wsparcia z RPO WD 2007-2013 (z późn. zm.).

³⁵ Od dnia 19 sierpnia 2009 r. *Wytyczne dotyczące przygotowania LPR* zatwierdzał Dyrektor Departamentu RPO UMWD, na podstawie specjalnego upoważnienia ZWD.

³⁶ Dotychczas możliwość zmiany Opinii była dopuszczona tylko w przypadku uprzedniej zmiany zapisów LPR.

[9] zmiana zatwierdzona przez Dyrektora Departamentu RPO w dniu 15 stycznia 2013 r. – kolejne przedłużenie terminu złożenia LPR z 31 stycznia 2013 r. na 18 lutego 2013 r. doprecyzowanie definicji obszarów przemysłowych;

[10] zmiana zatwierdzona przez Dyrektora Departamentu RPO w dniu 20 marca 2013 r. – (a) w rozdziale 9 zmieniono termin przedłożenia LPR do oceny instytucji Zarządzającej na zapis „trzydzieści dni kalendarzowych przed zakończeniem naboru”, (b) w rozdziale 4.6. wprowadzono zapis, który zobowiązywał miasta do przedłożenia do UMWD sprawozdania ze zrealizowanych i planowanych do realizacji w ramach LPR przedsięwzięć społecznych w terminie do 31 stycznia 2014 r., (c) wskazano nową strukturę organizacyjną UMWD.

(dowód: akta kontroli str. 462-469)

Zasady dotyczące przygotowania LPR, określone w RPO WD 2007-2013³⁷, swoim zakresem obejmowały:

- 1) informacje podstawowe o LPR, w tym wykaz zagadnień podlegających uzgodnieniu z Instytucją Zarządzającą, takich jak: (a) zgodność LPR z wymaganiami wynikającymi z opisu Priorytetu „Miasta”, (b) prawidłowość wyznaczania obszaru wsparcia, (c) prawidłowość wyznaczania wskaźników monitoringu celów LPR, (d) lista projektów przewidzianych do wsparcia w ramach Priorytetu „Miasta”,
- 2) podstawowe zasady wyznaczania obszaru wsparcia w ramach LPR - obszar ten będzie wyznaczony w granicach administracyjnych miasta, w którym populacja liczona wg faktycznego miejsca zamieszkania w dniu 31 grudnia 2005 r. wynosiła co najmniej 10 000 mieszkańców, przy wykorzystaniu wskazanych kryteriów,
- 3) podstawowe zasady wyznaczania wskaźników monitoringu celów LPR - wskaźniki te zostaną opracowane przez władze miast, tak aby w sposób ilościowy i jakościowy przedstawiały cele jakie zostaną osiągnięte w wyniku realizacji projektów, w odniesieniu do kryteriów wskazanych przy wyznaczaniu obszarów wsparcia,
- 4) podstawowe zasady dotyczące przygotowania listy projektów stanowiących załącznik do LPR - przedsięwzięcia umieszczone na liście projektów muszą być zlokalizowane na obszarze wsparcia i muszą realizować cele LPR,
- 5) zasady uzgadniania wysokości zaangażowania EFRR z Instytucją Zarządzającą RPO WD 2007-2013 - indykatywną wysokość wkładu EFRR na realizację LPR w poszczególnych grupach miast ustalono na podstawie liczby mieszkańców.

(dowód: akta kontroli str. 126-170)

Wytyczne dotyczące przygotowania LPR 2007-2013 na potrzeby RPO WD 2007-2013³⁸, m.in. zawierały:

- 1) opis Priorytetu „Miasta” RPO WD 2007-2013, w tym informacje dotyczące: [a] informacji ogólnych, [b] typów projektów i beneficjentów, [c] alokacji finansowych;
- 2) wymagania formalne oraz rekomendacje dla LPR w miastach powyżej 10 000 mieszkańców, w tym informacje dotyczące: [a] formy prawnej LPR, [b] określenia obszaru wsparcia, [c] diagnozy obszaru wsparcia, [d] określenia celów LPR dla obszaru wsparcia, [e] utworzenia listy przedsięwzięć, [f] funkcjonowania przedsięwzięć społecznych w LPR, [g] roli skoncentrowanego podejścia w procesie określania obszaru wsparcia oraz selekcji projektów do realizacji, [h] określenia terenów przemysłowych i powojkowych, [i] wsparcia projektów z dziedziny mieszkalnictwa, [j] określenia efektywności energetycznej budynków zlokalizowanych na obszarze wsparcia, [k] określenia potrzeb osób niepełnosprawnych, [l] określenia potrzeb imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców, [m] funkcjonowania partnerstwa w LPR, [n] wdrażania

³⁷ Wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli NIK.

³⁸ Wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli NIK.

LPR, [o] funkcjonowania strategicznej ocena oddziaływania na środowisko w LPR, [p] dodatkowych informacji.

3) wymagania formalne oraz rekomendacje dla LPR w miastach poniżej 10 000 mieszkańców, w tym informacje dotyczące: [a] formy prawnej LPR, [b] określenia obszaru wsparcia, [c] utworzenia listy przedsięwzięć, [d] wsparcia projektów z dziedziny mieszkalnictwa, [e] funkcjonowania strategicznej ocena oddziaływania na środowisko w LPR, [f] funkcjonowania partnerstwa w LPR, [g] rekomendacji przy opracowaniu LPR,

4) informacje odnośnie wyznaczania obszarów wsparcia, w tym informacje dotyczące: [a] wariantu pierwszego – z planowanym wsparciem przedsięwzięć z dziedziny mieszkalnictwa, [b] wariantu drugiego – z wyłączeniem wsparcia dla przedsięwzięć z dziedziny mieszkalnictwa, [c] wariantu trzeciego – podejścia łączonego, [d] włączania obszarów przemysłowych i powojkowych do obszaru wsparcia, [e] występowania kilku odrębnych terenów jako obszar wsparcia,

5) informacje dotyczące oceny zgodności LPR z wymogami RPO WD 2007-2013,

6) procedury realizacji Priorytetu „Miasta”, w tym informacje dotyczące: [a] procedury dla Działania 9.1. „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców”, [b] procedury dla Działania 9.2. „Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tysięcy mieszkańców”,

7) procedury realizacji Priorytetu „Miasta” dla naboru 9.1. „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców ogłoszanego w 2013 r.”, w tym informacje dotyczące: [a] formy prawnej LPR, [b] określenia obszaru wsparcia, [c] utworzenia listy przedsięwzięć, [d] wyznaczenie nowego obszaru wsparcia w odniesieniu do intensywności pomocy, [e] określenia terenów przemysłowych i powojkowych, [f] wsparcia projektów z dziedziny mieszkalnictwa, [g] określenia potrzeb imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców, [h] wymogów stanowiących podstawę do wydania Opinii w sprawie zgodności LPR z wymogami RPO WD 2007-2013, wydanej przez ZWD, [i] dodatkowych informacji.

(dowód: akta kontroli str. 488-516)

W Wytycznych dotyczących przygotowania LPR, zdefiniowano pojęcie Lokalnego Programu Rewitalizacji, jako zespół działań rewitalizacyjnych podejmowanych w oparciu o wspólną, zintegrowaną i zrównoważoną strategię mającą na celu ograniczenie wysokiej koncentracji problemów gospodarczych, ekologicznych oraz społecznych na określonym obszarze miasta. W dokumencie tym wskazano również, iż cele LPR określone dla danego obszaru wsparcia muszą ściśle korespondować z ustaleniami poczynionymi na etapie diagnozy tego obszaru wsparcia. Cele LPR powinny być osadzone w sferze społecznej, gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej. Taka konstrukcja celów miała wskazywać jednoznacznie, że podejmowane działania traktuje się jako narzędzie przeciwdziałania zdiagnozowanym negatywnym zjawiskom na obszarze wsparcia. Cele LPR powinny być opisane skwantyfikowanymi wskaźnikami produktu i rezultatu z określonymi wartościami docelowymi do osiągnięcia najpóźniej w roku 2015. Dla zachowania spójności wewnętrznej dokumentu wskaźniki te powinny być pośrednio powiązane zarówno z kryteriami wskazanymi przy wyznaczaniu obszaru wsparcia, jak i z produktami i rezultatami poszczególnych projektów realizowanych w ramach LPR.

(dowód: akta kontroli str. 488-516)

W dokumentach dotyczących przygotowania LPR nie sformułowano dodatkowych zaleceń dla beneficjentów odnośnie okresu czasu do objęcia Programem. Dorota Nehrebecka-Sobota, Zastępca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich ds.

Wdrażania EFRR wskazała, że w wytycznych nie został określony okres czasowy obowiązywania poszczególnych Lokalnych Programów Rewitalizacji. Dzięki temu gminy mogły same określać ramy czasowe, biorąc pod uwagę specyfikę procesów rewitalizacyjnych przebiegających na terenie danego miasta. Jednakże projekty zapisane w poszczególnych LPR, aby mogły otrzymać dofinansowanie ze środków RPO WD 2007-2013 musiały spełniać wszystkie zasady kwalifikowalności wydatków. Zgodnie z zapisami *Uszczegółowienia RPO WD 2007-2013*³⁹ ramy czasowe ogólnej kwalifikowalności wydatków były określone od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. Natomiast na poziomie pojedynczych projektów terminy te wynikały z zapisów Ramowego Planu Realizacji RPO WD 2007-2013 oraz umowy o dofinansowanie. W związku z powyższym okres realizacji projektu zapisanego w LPR, przedstawionego do współfinansowania ze środków RPO WD 2007-2013 nie mógł wykraczać poza ramy czasowe zawarte w umowie o dofinansowanie, a w przypadku aneksowania umowy - ogólnych ram przewidzianych dla RPO WD 2007-2013.

(dowód: akta kontroli str. 462-469)

W RPO WD 2007-2013⁴⁰ wskazano, iż w ramach LPR wspierane będą projekty odpowiadające swym zakresem typom przedsięwzięć wymienionym w Priorytetach: 2. „Społeczeństwo informacyjne”, 3. „Transport” (z wyłączeniem zakupu taboru komunikacji miejskiej), 4. „Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne”, 5. „Energetyka”, 6. „Turystyka i Kultura” oraz 7. „Edukacja”, a także drobne inwestycje poprawiające funkcjonalność przestrzeni publicznych oraz wsparcie infrastruktury użytkowanej przez instytucje i organizacje pełniące kluczowe funkcje społeczne na rzecz społeczności lokalnej obszaru wsparcia. Wspierane będą także przedsięwzięcia z zakresu budownictwa mieszkaniowego przy ograniczeniu do wysokości 25% alokacji EFRR przewidzianej na wsparcie danego LPR. Oprócz możliwości kompleksowego wsparcia LPR, przewidziano również możliwość dotowania przedsięwzięć w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Założono, że projekty te będą wybierane w drodze konkursu i realizowane w miastach zamieszkiwanych przez mniej niż 10 000 mieszkańców w ramach LPR. Ustalono preferencje dla projektów dotyczących zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych dla: [1] gospodarstw domowych o niskich dochodach, [2] osób niepełnosprawnych, [3] imigrantów, mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych lub uchodźców. W *Wytycznych dotyczących przygotowania LPR* wskazano, że szczegółowe typy projektów kwalifikujących się do wsparcia w ramach Priorytetu „Miasta” oraz typy beneficjentów zostały przedstawione w *Uszczegółowieniu RPO WD 2007-2013*⁴¹. Ponadto zapisano, iż wszelkie projekty ubiegające się o dofinansowanie w ramach Priorytetu „Miasta” muszą realizować cele LPR, jak i cele Priorytetu. Muszą być usytuowane na wyznaczonym obszarze miasta przewidzianym do rewitalizacji, tzw. obszarze wsparcia, który zostaje wyznaczony przez radę gminy w LPR.

(dowód: akta kontroli str. 126-170, 171-289)

W *Wytycznych dotyczących przygotowania LPR* nie wskazano konkretnych działań dla beneficjentów do realizacji w ramach LPR. Wskazano natomiast obszary do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi oraz stosowne wymagania i rekomendacje:

1) Miasta powyżej 10 000 mieszkańców.

1.1. Przedsięwzięcia społeczne:

³⁹ Szczegółowy Opis Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

⁴⁰ Opis Priorytetu 9 „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska („Miasta”).

⁴¹ Szczegółowy Opis Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

Wskazano, że dla osiągnięcia rzeczywistego wpływu LPR na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru wsparcia przedsięwzięciom infrastrukturalnym muszą towarzyszyć podejmowane przedsięwzięcia społeczne, ukierunkowane na osiąganie celów wyznaczonych dla obszaru wsparcia w LPR. Planowane przedsięwzięcia społeczne należało ująć na liście projektów w odrębnym załączniku. W treści LPR zalecono umieścić opis planowanych przedsięwzięć społecznych. W ramach LPR można było wykazać przedsięwzięcia społeczne, dla których przewidywano dofinansowanie z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Zaniechanie realizacji inicjatyw społecznych lub ograniczenie ich zakresu na obszarze wsparcia mogło skutkować ograniczeniem lub rezygnacją z finansowania LPR ze środków RPO WD 2007-2013.

1.2. Tereny przemysłowe i powojkowe:

W LPR w części dotyczącej diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej w mieście konieczne było odniesienie do obszarów przemysłowych oraz powojkowych. W przypadku, gdy zidentyfikowano obszary przemysłowe lub powojkowe na obszarze miasta, należało je w miarę możliwości włączyć do obszaru wsparcia oraz podjąć działania zmierzające do nadania im nowych funkcji gospodarczych lub społecznych. W przypadku nie podjęcia działań na obszarach przemysłowych lub powojkowych należało umieścić stosowne uzasadnienie.

1.3. Mieszkalnictwo:

W ramach LPR było możliwe wsparcie projektów z dziedziny mieszkalnictwa⁴². Zakres dopuszczalnych projektów obejmował:

- renowację części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych: [1] odnowienie głównych elementów konstrukcji budynku: dachu, elewacji zewnętrznej, stolarki okiennej i drzwiowej, klatki schodowej, korytarzy wewnętrznych/zewnętrznych, wejścia i elementów jego konstrukcji zewnętrznej, windy; [2] wymianę instalacji technicznych budynku; [3] działania w zakresie oszczędności energetycznej;
- przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację istniejących stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów w celach niezarobkowych⁴³.

1.4. Efektywność energetyczna:

W LPR konieczne było odniesienie do stanu efektywności energetycznej budynków zlokalizowanych na obszarze wsparcia. Jeżeli zdiagnozowane zostały zaniedbania w tej dziedzinie lub ogólnie niski poziom efektywności energetycznej budynków, należało przedstawić działania zmierzające do poprawy tego stanu poprzez planowaną realizację projektów zakładających termomodernizację. Informacje na temat efektywności energetycznej budynków można było przedstawić w LPR w formie opisowej. W przypadku projektów, w których realizowane były zadania z zakresu termomodernizacji, niezbędnym załącznikiem do wniosku o dofinansowanie był audyt energetyczny. Obowiązek przedstawienia audytu energetycznego dotyczył projektów obejmujących kompleksową termomodernizację budynków. W przypadku obiektów mieszkalnych, w których prace termomodernizacyjne mogły dotyczyć tylko wybranych elementów budynku (w szczególności dotyczyło to budynków wpisanych do wojewódzkiego rejestru

⁴² Wsparcie to jest udzielane zgodnie z art. 47 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dn. 8 grudnia 2006 r. (Dz.U. UE L 371 z dn. 27.12.2006).

⁴³ Ze względu na ograniczenie występujące w art. 7 ust. 2 pkt b *Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006* Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające *rozporządzenie (WE) nr 1783/1999* (Dz.U. UE L 210 z dn. 31.07.2006), na wsparcie projektów z dziedziny mieszkalnictwa można było przeznaczyć nie więcej niż 25% uśrednionej kwoty wsparcia dla miasta.

zabytków) audyt energetyczny nie był wymagany. W takim przypadku dodatkowo koniecznym było przedstawienie w studium wykonalności właściwego uzasadnienia dla planowanych prac.

1.5. Potrzeby osób niepełnosprawnych:

Wszelkie wsparcie zakładające budowę, przebudowę, rozbudowę lub modernizację infrastruktury publicznej musiało uwzględniać równy dostęp osób niepełnosprawnych do tej infrastruktury publicznej. W LPR należało opisać w jaki sposób zostanie zagwarantowana realizacja zasady równego dostępu osób niepełnosprawnych.

1.6. Potrzeby imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców:

W LPR, w diagnozie sytuacji w mieście, koniecznym było odniesienie się do imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców zamieszkujących miasto. W przypadku zidentyfikowania potrzeb powyższych grup, jako istotnych z punktu widzenia powodzenia procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich należało podjąć odpowiednie działania zmierzające w szczególności do przeciwdziałania akumulowanemu negatywnym zjawiskom społecznym. W przypadku nie podjęcia takich działań należało umieścić stosowne uzasadnienie.

1.7. Partnerstwo:

W procesie przygotowania LPR koniecznym było zagwarantowanie udziału przedstawicieli środowisk społecznych i gospodarczych, szczególnie z obszaru objętego wsparciem. Miało to zapewnić optymalny wpływ interwencji w ramach LPR. W związku z tym rekomendowano w ramach LPR realizację przedsięwzięć przy współudziale partnerów społecznych i gospodarczych. Dla zapewnienia efektów synergicznych wynikających z zaangażowania różnych podmiotów w realizację zadań różnego typu na obszarze wsparcia zalecono włączenie do listy przedsięwzięć LPR pewnych zadań w formule partnerstwa, bądź też przekazanie odpowiednich środków na realizację samodzielnych przedsięwzięć przez podmioty zewnętrzne, np. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe w zakresie mieszkalnictwa lub organizacje pozarządowe działające dla dobra społeczności lokalnej z obszaru wsparcia.

2) Miasta poniżej 10 000 mieszkańców.

W przypadku tej grupy miast ustalono, iż LPR swoim zakresem będzie obejmował tylko jeden projekt i tylko z dziedziny mieszkalnictwa. W LPR należało jednoznacznie wskazać realizowany projekt oraz podmiot, który złoży do Instytucji Zarządzającej wniosek o dofinansowanie wraz z tytułem przedsięwzięcia. Ustalono zakres dopuszczalnych projektów, podobny jak w przypadku projektów z dziedziny mieszkalnictwa dla miast powyżej 10 000 mieszkańców. Przyjęto, iż dofinansowanie na projekty mieszkaniowe będzie udzielane na zasadach pomocy publicznej *de minimis*. Oznaczało to w szczególności: [1] ograniczenie maksymalnej wnioskowanej kwoty dofinansowania do równowartości 200 tys. euro, [2] konieczność weryfikacji możliwości udzielenia pomocy publicznej, gdyż kumuluje się ona na poziomie podmiotu otrzymującego i w przeciągu trzech lat nie mogła przekroczyć poziomu 200 tys. euro. Projekty dotyczące wyłącznie przygotowania do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację budynków istniejących, nie wyczerpują znamion pomocy publicznej. W związku z tym wsparcie takiego projektu nie będzie udzielane na zasadach *de minimis*, a co za tym idzie, nie ograniczono w tym wypadku maksymalnej kwoty dofinansowania do równowartości 200 tys. euro. Założono rekomendacje przy opracowaniu LPR dla miast poniżej 10 000 mieszkańców podobne jak dla miast powyżej 10 000 (m.in. tereny przemysłowe i powojskowe, efektywność energetyczna, potrzeby osób niepełnosprawnych, potrzeby imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców, inicjatywy społeczne).

Alokacje finansowe na poszczególne działania Priorytetu „Miasta” zostały określone w *Uszczegółowieniu RPO WD 2007-2013*. Zakres wsparcia został zróżnicowany ze względu na wielkość miast, co wynikało z konieczności koncentracji środków na wybranych obszarach problemowych. Przyjęto, iż w przypadku miast powyżej 10 000 mieszkańców wsparte zostaną szeroko rozumiane procesy rewitalizacyjne i sanacyjne najbardziej zdegradowanych części tych miast. W przypadku pozostałych miast wsparcie to zostało ograniczone wyłącznie do inwestycji z zakresu mieszkalnictwa. W odniesieniu do miast powyżej 10 000 mieszkańców, na potrzeby sporządzenia przez władze miast załącznika do LPR - listy przedsięwzięć do realizacji w ramach Działania 9.1. - przyjęto uśrednione kwoty wsparcia dla poszczególnych miast, uzależnione od liczby mieszkańców. Przyjęte kwoty wynikały z szacunków uśredniających przewidywane wsparcie dla danego miasta w ramach alokacji dostępnej na grupę miast (alokacja na grupę miast podzielona przez liczbę miast w danej grupie)⁴⁴. Alokacja finansowa na działanie ogółem w Priorytecie 9. wyniosła 144 167 756 euro, w tym wkład ze środków unijnych w wysokości 100 996 874 euro⁴⁵. W przypadku miast poniżej 10 tys. mieszkańców, na realizację przedsięwzięć z dziedziny mieszkalnictwa w ramach Działania 9.2. przewidziano kwotę 9 146 403 euro, w tym wkład ze środków unijnych w wysokości 6 163 139 euro⁴⁶ (informacja o wartości indywidualnych projektów w akapicie powyżej). Przedstawione w *Wytycznych dotyczących przygotowania LPR* wysokości wkładu EFRR mogły różnić się od rzeczywistej wysokości wkładu ze względu na ewentualną decyzję o ograniczeniu bądź poszerzeniu finansowania poszczególnych LPR na podstawie oceny efektów realizacji LPR, bądź innych czynników mających wpływ na ogólną kwotę przeznaczoną na odnowę miast w ramach RPO WD 2007-2013.

(dowód: akta kontroli str. 171-289, 488-516)

W *Wytycznych dotyczących przygotowania LPR 2007-2013* przyjęto, iż dla sprawnego zarządzania LPR można wyznaczyć operatora LPR. Podmiot ten mógł mieć dowolną formę organizacyjno-prawną, która zapewni optymalne rozwiązania z zakresu realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W przypadku zaangażowania w szerokim zakresie podmiotów niezależnych od władz miasta w procesie realizacji przedsięwzięć w ramach LPR, w szczególności partnerów społecznych i gospodarczych, rekomendowano zagwarantowanie dalszego udziału tych podmiotów w procesie zarządzania LPR (np. poprzez utworzenie Komitetu Sterującego realizacją LPR). W przypadku powołania operatora LPR istniała możliwość przekazania mu zadań związanych z wdrażaniem poszczególnych projektów następujących po podpisaniu umowy o dofinansowanie przez beneficjenta. Powołanie operatora LPR nie zwalniało władz miasta od odpowiedzialności za realizację LPR w zakresie wynikającym z *Wytycznych*.

(dowód: akta kontroli str. 488-516)

W *Zasadach dotyczące przygotowania LPR* wskazano podstawowe założenia odnośnie wyznaczania wskaźników monitoringu celów LPR. Przyjęto, iż władze miasta przygotowując lub aktualizując LPR przygotowują wskaźniki monitoringu celów, w ramach których realizowane będą projekty zgłaszane do dofinansowania ze środków Priorytetu „Miasta”. Wskaźniki będą w sposób ilościowy i jakościowy

⁴⁴ Ponadto w przypadku miasta Bogatynia, zgodnie z Uchwałą nr 53 Komitetu Koordynacyjnego Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia z dnia 9 lutego 2011 r. przeznaczono dodatkowo kwotę 292.293 EUR na usuwanie skutków powodzi w tym mieście.

⁴⁵ Wg Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 z dnia 22 września 2015 r.

⁴⁶ Wg Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 z dnia 22 września 2015 r.

przedstawiały cele jakie zostaną osiągnięte w wyniku realizacji projektów. Zalecono, aby wskaźniki monitoringu odnosiły się do kryteriów wskazanych przy wyznaczaniu obszarów wsparcia.

(dowód: akta kontroli str. 126-170)

Podstawowe zasady wyznaczania obszaru wsparcia w ramach LPR, zamieszczone w *Zasadach dotyczących przygotowania LPR*, zakładały, iż obszar ten będzie wyznaczony w granicach administracyjnych miasta, w którym populacja liczona wg faktycznego miejsca zamieszkania w dniu 31 grudnia 2005 r. wynosiła co najmniej 10 000 mieszkańców, przy wykorzystaniu co najmniej trzech z następujących kryteriów (w tym dwóch wymienionych w lit. od „a” do „h”): (a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia, (b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia, (c) niekorzystne trendy demograficzne, (d) niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania nauki, (e) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń, (f) szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska, (g) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej, (h) wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców, (i) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego, (j) niski poziom wydajności energetycznej budynków. Przyjęto, iż wskaźniki społeczno-ekonomiczne, służące identyfikacji tych kryteriów, zostaną wyznaczone przez władze miast w oparciu o metodologię zamieszczoną w *Uszczegółowieniu RPO WD 2007-2013*.

Założono, że podstawą udzielenia wsparcia na inwestycje z zakresu mieszkalnictwa jest spełnienie wymogów określonych w Wytocznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań z zakresu mieszkalnictwa z dnia 13 sierpnia 2008 r.⁴⁷ W dokumencie tym lista kryteriów, w oparciu o które będą definiowane obszary objęte interwencją w zakresie mieszkalnictwa, określona w art. 47 ust. 1 *Rozporządzenia (WE) 1828/2006*⁴⁸, została ograniczona do następujących pięciu kryteriów: (a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia, (b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia, (c) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń, (d) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej, (e) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Inwestycje w zakresie mieszkalnictwa mogły być realizowane wyłącznie na wyznaczonych (wyodrębnionych) obszarach wsparcia spełniających łącznie co najmniej trzy z powyższych kryteriów. Zgodnie z wymogiem art. 47 ust. 1 *Rozporządzenia (WE) 1828/2006*, każde z wymienionych kryteriów zostało opisane za pomocą wskaźników/wskaźnika. Poniższa lista wskaźników w ujęciu regionalnym (województwa) oraz ich wartości referencyjne zostały uzgodnione z Komisją Europejską. I tak dla województwa dolnośląskiego:

1) Kryterium: wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia:

Wskaźnik: Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności

Wartość referencyjna: 65

Obszar wsparcia: powyżej wartości referencyjnej

2) Kryterium: wysoka stopa długotrwałego bezrobocia:

Wskaźnik: Udział długotrwałe bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym

Wartość referencyjna: 4,5

Obszar wsparcia: powyżej wartości referencyjnej

3) Kryterium: Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń:

⁴⁷ M.P. z 2008 r. Nr 11, poz. 122.

⁴⁸ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dn. 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1828/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz.U. UE L 371 z dn. 27.12.2006 r., ze zm.).

Wskaźnik nr 1: Liczba przestępców na 1 tys. ludności:

Wartość referencyjna: 41,4

Obszar wsparcia: powyżej wartości referencyjnej

Wskaźnik nr 2: Czyny karalne osób nieletnich na 1 tys. nieletnich

Wartość referencyjna: 76,3

Obszar wsparcia: powyżej wartości referencyjnej

4) Kryterium: Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej

Wskaźnik: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób

Wartość referencyjna: 10,5

Obszar wsparcia: poniżej wartości referencyjnej

5) Kryterium: Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego

Wskaźnik nr 1: Udział budynków bez wodociągu do ogólnej liczby budynków (%)

Wartość referencyjna: 2,4

Obszar wsparcia: powyżej wartości referencyjnej

Wskaźnik nr 2: Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989 do ogólnej liczby budynków (%)

Wartość referencyjna: 86,6

Obszar wsparcia: powyżej wartości referencyjnej

Selekcji kryteriów opisujących obszar wsparcia miały dokonywać właściwe władze miasta w LPR lub dokumencie równoważnym. W przypadku kryteriów opisanych przez dwa wskaźniki: „Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń” oraz „Porównywanie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego”, kryterium uznaje się za spełnione, gdy wartość co najmniej jednego z opisujących je wskaźników jest powyżej wartości referencyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 126-170, 171-289)

W *Wytycznych dotyczące przygotowania LPR 2007-2013* zapisano, iż przy wyznaczeniu obszaru wsparcia należy zastosować jedno z poniższych podejść:

1) Wariant pierwszy – z planowanym wsparciem przedsięwzięć z dziedziny mieszkalnictwa.

Obszar wsparcia opisuje się przy użyciu wskaźników i na zasadach określonych w *Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa*.

2) Wariant drugi – z wyłączeniem wsparcia dla przedsięwzięć z dziedziny mieszkalnictwa⁴⁹.

Obszar wsparcia określa się na podstawie kryteriów zawartych w art. 47 *Rozporządzenia (WE) nr 1826/2006*⁵⁰.

3) Wariant trzeci – podejście łączone⁵¹.

W przypadku gdy planowane są do realizacji przedsięwzięcia z dziedziny mieszkalnictwa, a jednocześnie z uzasadnionych względów nie można było opisać całego obszaru wsparcia przy wykorzystaniu zasad wariantu pierwszego, można było zastosować podejście łączone, tj. opisać obszar wsparcia z wykorzystaniem wskaźników i zasad wariantu drugiego oraz wskazać podobszar, na którym będą realizowane przedsięwzięcia z dziedziny mieszkalnictwa z wykorzystaniem wskaźników i zasad wariantu pierwszego. W tym przypadku konieczne było przedstawienie uzasadnienia przyjęcia takiego podejścia.

4) Włączanie obszarów przemysłowych i powojkowych do obszaru wsparcia⁵².

Wyjątek w zakresie wyznaczania obszaru wsparcia stanowią obszary powojkowe i przemysłowe, na których nie przewiduje się przedsięwzięć z dziedziny

⁴⁹ Bezprzedmiotowy w przypadku działania 9.2., tj. dla miasta o liczbie mieszkańców poniżej 10.000.

⁵⁰ Dotyczącego działań w zakresie mieszkalnictwa.

⁵¹ Bezprzedmiotowy w przypadku działania 9.2., tj. dla miasta o liczbie mieszkańców poniżej 10.000.

⁵² Dotyczy wyłącznie działania 9.1., tj. miast o liczbie mieszkańców powyżej 10 000.

mieszkalnictwa. Tereny te można było włączyć do obszaru wsparcia bez konieczności opisywania ich przy pomocy wymienionych powyżej wskaźników.

5) Kilka odrębnych terenów, jako obszar wsparcia⁵³.

Co do zasady, obszar wsparcia musiał być spójny przestrzennie. Rekomendowano by był to jeden obszar. Za zgodą Instytucji Zarządzającej w uzasadnionych przypadkach istniała możliwość wskazania maksymalnie trzech terenów, jako obszaru wsparcia. Istotnym uzasadnieniem wyznaczenia więcej niż jednego terenu w ramach obszaru wsparcia mogło być ujęcie stref powojkowych lub przemysłowych nieznajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie pozostałej części obszaru wsparcia. W przypadku wskazania więcej niż jednego terenu jako obszaru wsparcia należy zastosować poniższe zasady: [1] planowana interwencja na każdym z tych terenów musiała mieć charakter zintegrowany, czyli zakładać realizację na każdym z nich różnych typów projektów oddziałujących na zdiagnozowane problemy w sposób spójny, kompleksowy i wzajemnie się wzmacniający, [2] dla każdego z tych terenów zostanie zachowana intensywność pomocy w wysokości co najmniej 1 100 zł na jednego mieszkańca (dotyczy wnioskowanej dotacji EFRR w ramach Priorytetu „Miasta”), [3] łączna liczba mieszkańców wszystkich tych terenów nie przekroczy określonej maksymalnej liczby mieszkańców obszaru wsparcia dla danego miasta, [4] należało wskazać uzasadnienie podziału obszaru wsparcia na kilka rozdzielnych podobszarów. W sytuacji wyłączania terenów z jednolitego obszaru wsparcia należało przedstawić rzetelne uzasadnienie takiego działania oraz udokumentować, że wyłączenia nie mają wpływu na wiarygodność danych wykorzystanych przy wyznaczaniu obszaru wsparcia.

(dowód: akta kontroli str. 488-516)

W *Zasadach dotyczących przygotowania LPR*, a także *Wytycznych dotyczących przygotowania LPR 2007-2013*, nie zawarto wprost wymogów dotyczących kompleksowości planowanych działań w dziedzinach: społecznej, gospodarczej oraz infrastrukturalnej. Zastępca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich ds. Koordynacji Zarządzania i Wdrażania RPO WD wskazała, że intencją działań UMWD (działającego w imieniu Instytucji Zarządzającej RPO WD 2007-2013) podejmowanych w ramach Priorytetu „Miasta” było doprowadzenie do odnowy najbardziej zdegradowanych obszarów miejskich oraz wzmocnienie struktur społeczno-ekonomicznych. UMWD zdecydował się ukierunkować wsparcie na rozwiązania zintegrowane zarówno pod względem ich oddziaływania w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej, jak i przestrzeni, na której występowały. W tym cel wprowadzono rozwiązania, takie jak: [1] konieczność wyznaczenia obszarów wsparcia i ustalenia projektów planowanych do realizacji, [2] wyznaczenie obszaru wsparcia z intensywnością wsparcia na poziomie 1 100 zł na jednego mieszkańca, [3] zagwarantowanie pewnego dostępu do środków w wymiarze uzależnionym od wielkości miasta. Zamierzeniem UMWD było zapewnienie kierowania wsparcia na zintegrowane rozwiązania traktujące kompleksowo zarówno problemy gospodarcze, społeczne, jak i infrastrukturalne. Całościowe ujęcie procesu planowanych przemian zostało ujęte w definicji rewitalizacji⁵⁴, natomiast zintegrowanie miało być zapewnione poprzez wymóg koncentracji środków i realizacji projektów w ramach jednego, wyznaczonego wskaźnika obszaru. Jedynie projekty realizowane na obszarze wsparcia mogły uzyskać wsparcie w ramach tego

⁵³ Dotyczy wyłącznie działania 9.1., tj. miast o liczbie mieszkańców powyżej 10 000.

⁵⁴ Rewitalizacja (wg *Wytycznych dotyczących przygotowania LPR*) – kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na określonym obszarze proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez samorząd terytorialny (głównie lokalny) w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne.

Priorytetu. Jednym z niezbędnych elementów LPR była diagnoza obszaru wsparcia, która powinna być sporządzona w taki sposób, by dobór informacji umożliwił z jednej strony uzasadnienie konieczności podjęcia interwencji na danym obszarze, a z drugiej strony powinien w sposób wszechstronny przedstawiać czynniki warunkujące możliwość realizacji i efektywność prowadzenia tej interwencji. Ponadto z ustaleniami poczynionymi na etapie diagnozy musiały ściśle korespondować cele LPR określone dla obszaru wsparcia. Cele LPR powinny być osadzone w sferze społecznej, gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej. Taka konstrukcja celów miała wskazywać jednoznacznie, że podejmowane działania traktuje się jako narzędzie przeciwdziałania zdiagnozowanym negatywnym zjawiskom na obszarze wsparcia. Cele LPR musiały być opisane skwantyfikowanymi wskaźnikami produktu i rezultatu z określonymi wartościami docelowymi do osiągnięcia najpóźniej w roku 2015. Dla zachowania spójności wewnętrznej dokumentu wskaźniki te powinny być pośrednio powiązane z kryteriami wskazanymi przy wyznaczaniu obszaru wsparcia. Kompleksowość w ramach Priorytetu 9. miała być też zapewniona poprzez połączenie projektów społecznych i infrastrukturalnych. Dla osiągnięcia rzeczywistego wpływu LPR na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru wsparcia przedsięwzięciom infrastrukturalnym musiały towarzyszyć podejmowane przedsięwzięcia społeczne, ukierunkowane na osiąganie celów wyznaczonych dla obszaru wsparcia w LPR. Planowane przedsięwzięcia społeczne należało ująć na liście projektów w odrębnym załączniku. UMWD zobowiązał także miasta do przedłożenia sprawozdania ze zrealizowanych i planowanych do realizacji w ramach LPR przedsięwzięć społecznych. Ponadto zaniechanie realizacji inicjatyw społecznych lub ograniczenie ich zakresu na obszarze wsparcia mogło skutkować ograniczeniem lub rezygnacją z finansowania LPR ze środków Priorytetu „Miasta” RPO WD 2007-2013. Ponadto podczas oceny wniosków o dofinansowanie na etapie oceny merytorycznej jedno z kryteriów dotyczyło komplementarności. Dodatkowe punkty mógł otrzymać projekt, dla którego wykazano, że istnieją projekty powiązane ze zgłoszonym projektem (pod względem technicznym ukierunkowane na osiąganie podobnych celów lub prowadzące do efektów synergicznych), które zostały zrealizowane w ciągu trzech lat lub zostały zgłoszone w ramach RPO WD 2007-2013.

(dowód: akta kontroli str. 470-473)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności UMWD w zakresie realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wdrożeniem przez gminy Lokalnych Programów Rewitalizacji nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Uwagę Najwyższej Izby Kontroli zwrócił fakt, iż w okresie funkcjonowania RPO WD 2007-2013 *Wytyczne dotyczące przygotowania LPR 2007-2013* były zmieniane 10-krotnie, co mogło powodować problemy przy ich wdrażaniu przez samorządy gminne, w tym w zakresie ustalania obszarów wsparcia i terminowej realizacji projektów, szczególnie ze względu na wymóg prawny każdorazowego wprowadzania zmian LPR poprzez uchwałę rady gminy.

Należy także zwrócić uwagę, że 10 spośród 90 gmin miejskich (11,1%) nie skorzystało ze środków finansowych RPO WD 2007-2013, dotyczyło to głównie mniejszych miast. Jedną z przyczyn były problemy formalne związane z właściwym opracowaniem niezbędnej dokumentacji, w tym ze zrozumieniem kwalifikowalności kosztów. W tej sytuacji w ocenie NIK, mogło to świadczyć o niewystarczającej polityce informacyjnej. Instytucja Zarządzająca mogła rozważyć podjęcie działań pomocowych w stosunku do tych jednostek, w celu zwiększenia skali rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich miast Województwa Dolnośląskiego.

UMWD realizując zadania służące przygotowaniu i wdrożeniu przez gminy Lokalnych Programów Rewitalizacji niezbędnych dla pozyskania dofinansowania środkami UE w ramach RPO WD 2007-2013 w sposób prawidłowy:

[1] wskazał działania mające na celu wspieranie procesów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich,

[2] określił kryteria wyboru dla projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich,

[3] opracował wytyczne oraz zasady dla przygotowania i wdrożenia Lokalnych Programów Rewitalizacji służących kompleksowym i zintegrowanym przestrzennie działaniom w sferze społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej i środowiskowej (kulturowej), na rzecz poprawy warunków życia na zdegradowanych obszarach miast.

2. Procedury kwalifikacji wniosków i wyboru projektów dotyczących rewitalizacji obszarów miejskich, do współfinansowania środkami UE w zakresie zapewnienia trwałych efektów rozwojowych tych obszarów.

Opis stanu faktycznego

W okresie funkcjonowania RPO WD 2007-2013 do UMWD wpłynęło 490 wniosków o dofinansowanie projektów dotyczących rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast. Do dofinansowania wybrano 444 wnioski (90,6%), a 43 wnioski (8,8%) zostały odrzucone. Do dnia rozpoczęcia kontroli NIK na liście rezerwowej pozostały trzy wnioski (0,7%).

(dowód: akta kontroli str. 350-353, 730-757)

W celu oceny funkcjonowania w UMWD procedur kwalifikacji wniosków i wyboru projektów dotyczących rewitalizacji obszarów miejskich do współfinansowania środkami RPO WD 2007-2013 do kontroli wybrano 50 spośród 444 wniosków (11,3% próba) złożonych przez gminy miejskie w ramach Priorytetu 9., w trakcie wszystkich 16 naborów. Wybrano wszystkie wnioski złożone przez Gminę Bielawa (siedem) oraz Gminę Jawor (14), tj. gminy miejskie objęte przedmiotową kontrolą oraz 29 losowo wybranych wniosków złożonych przez inne gminy miejskie Województwa Dolnośląskiego. Łącznie wybrano 30 wniosków z naboru 24/K/9.1/2009, 10 wniosków z naboru 46/K/9.1/2011 oraz 10 wniosków z naboru 64/K/9.1/2013. Badaniami objęto także wszystkie wnioski odrzucone, złożone w ramach trzech wybranych naborów, tj. siedem wniosków spośród 43 wniosków odrzuconych w trakcie wszystkich 16 naborów w ramach RPO WD 2007-2013 (16,3% próba).

(dowód: akta kontroli str. 758, 759-764)

2.1. Organizacja systemu oceny formalnej wniosków o dofinansowanie projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast.

Badanie na próbie kontrolnej 50 wybranych wniosków wykazało, że:

- 1) wszystkie wnioski zostały złożone w punkcie przyjęcia wniosków UMWD z zachowaniem wymaganego terminu ustalonego w ogłoszeniu o naborze wniosków,
- 2) nie stwierdzono przypadku przyjęcia wniosku po terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków,
- 3) formalna weryfikacja wszystkich wniosków została przeprowadzona w wymaganym terminie do 30 dni od daty wpłynięcia wniosku do UMWD,
- 4) żaden z wniosków w badanej próbie kontrolnej nie został odrzucony,
- 5) we wszystkich 50 badanych przypadkach UMWD wzywał wnioskodawców do uzupełnienia wniosków, termin na uzupełnienie dokumentacji został przez wnioskodawców dotrzymany,

- 6) wezwania do uzupełnienia dokumentacji złożonych wniosków wynikały z:
- we wszystkich 50 (100%) przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 4 dotyczącego kompletności i zgodności wniosku z instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie,
 - w 26 (52%) przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 6 dotyczącego zgodności wskaźników projektowych – produktu bądź rezultatu,
 - w 22 (44%) przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 9 dotyczącego kwalifikowalności typów wydatków w ramach projektu,
 - w 15 (30%) przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 7 dotyczącego procedury oceny oddziaływania na środowisko naturalne,
 - w 10 (20%) przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 14 dotyczącego pomocy publicznej,
 - w trzech (6%) przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 15 dotyczącego luki finansowej,
 - w trzech (6%) przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 13 dotyczącego udziału środków własnych wnioskodawcy,
 - w jednym (2%) przypadku z rozbieżności informacji (danych) zawartych w różnych dokumentach.
- 7) wszystkie 50 badanych wniosków po uzupełnieniu dokumentacji uzyskało pozytywną kwalifikację z punktu widzenia formalnego,
- 8) w 1 (2%) przypadku zostało zgłoszone odwołanie od oceny negatywnej po weryfikacji formalnej wniosku, które dotyczyło błędnego określenia rzeczowego zakończenia inwestycji oraz niewłaściwej kwalifikowalności typów wydatków w ramach projektu; odwołanie zostało uwzględnione, a wniosek ostatecznie uzyskał ocenę pozytywną,
- 9) nie zgłoszono żadnych zastrzeżeń oraz skarg do wyników pracy zespołów przeprowadzających ocenę formalną wniosków.

(dowód: akta kontroli str. 765, 769-811)

2.2. Ocena merytoryczna wniosków o dofinansowanie środkami UE projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast. Rozwiązania organizacyjne w zakresie weryfikacji i wyboru wniosków do współfinansowania środkami UE.

Przeprowadzone na próbie kontrolnej 50 wybranych wniosków badanie, wykazało, że:

- 1) we wszystkich 50 (100%) przypadkach merytoryczna ocena wniosków o dofinansowanie była zgodna z kryteriami oceny merytorycznej zawartymi w „Kryteriach wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”, zatwierdzonymi przez KM RPO WD 2007-2013,
- 2) przyjęta dla poszczególnych kryteriów oceny merytorycznej punktacja nie zawierała preferencji dla projektów wykazujących powiązanie z innymi działaniami na zdegradowanym obszarze,
- 3) nie stwierdzono wniosków dotyczących projektów niewynikających z Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- 4) ocena merytoryczna nie była dokonywana dwustopniowo, tj. wg kryteriów „zerojedynkowych” i punktowych; ocena merytoryczna była dwuczęściowa, wg

kryterium kluczowego („zerojedynkowego”) oraz kryterium dodatkowego (punktowego)⁵⁵,

5) w jednym przypadku(2%) projekt nie spełnił kryterium kluczowego (trzy kryteria); w zaistniałej sytuacji powołano dodatkowego (trzeciego) eksperta, który wydał ocenę pozytywną,

6) wszystkie karty oceny wniosków były przez oceniających podpisane własnoręcznie,

7) wszystkie osoby dokonujące oceny merytorycznej wniosku posiadały stosowne kwalifikacje, wiedzę i doświadczenie do oceny danego projektu,

8) stwierdzono trzy przypadki na 35 (8,6%) osób dokonujących oceny merytorycznej wniosku rezygnacji eksperta z oceny wniosku⁵⁶,

9) wszystkie osoby dokonujące merytorycznej oceny wniosku złożyły deklaracje poufności oraz deklaracje bezstronności,

10) ocena merytoryczna wszystkich wniosków została przeprowadzona w terminie do 40 dni od daty wpłynięcia wniosku do UMWD,

11) nie stwierdzono złożenia odwołań, zastrzeżeń lub skarg do wyników oceny merytorycznej wniosków.

(dowód: akta kontroli str. 766-767, 769-811)

Zastępca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich ds. Koordynacji Zarządzania i Wdrażania RPO WD wskazała, że preferencję dla projektów wykazujących powiązanie z innymi działaniami o charakterze rewitalizacyjnym na zdegradowanym obszarze miasta zapewniono podczas oceny wniosków o dofinansowanie na etapie oceny merytorycznej poprzez kryterium dotyczącego komplementarności. Przy tym kryterium dodatkowe punkty mógł otrzymać projekt, dla którego wykazano, że istnieją projekty powiązane ze zgłoszonym projektem (pod względem technicznym ukierunkowane na osiąganie podobnych celów lub prowadzące do efektów synergicznych), które zostały zrealizowane w ciągu ostatnich trzech lat lub zostały zgłoszone w naborze w ramach RPO. Za spełnienie tego kryterium projekt mógł otrzymać maksymalnie cztery punkty.

(dowód: akta kontroli str. 819-821)

Ponadto w wyniku badania dokumentacji o dofinansowanie projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast stwierdzono, iż:

1) po ocenie merytorycznej następowała ocena strategiczna (punktowo-kluczowa), przeprowadzana przez ZWD (na podstawie strategicznych kryteriów wyboru projektu przyjętych przez KM), w wyniku czego powstawała lista rankingowa projektów, zatwierdzana przez ZWD stosowną uchwałą. W trakcie strategicznej oceny projektów uwzględniana była punktacja dokonana w trakcie oceny merytorycznej. Do oceny strategicznej dopuszczane były projekty, które uzyskały powyżej 25% punktów w trakcie oceny merytorycznej (tj. więcej niż dziewięć na 36). Lista rankingowa projektów do dofinansowania w ramach RPO WD 2007-2013 tworzona była przy uwzględnieniu możliwości finansowych Województwa Dolnośląskiego, tj. zatwierdzonej alokacji środków finansowych w ramach danego Priorytetu i Działania. Projekty najniżej oceniane mogły nie znaleźć się na liście rankingowej podstawowej, wtedy były umieszczane na liście rezerwowej.

2) Zatwierdzone przez ZWD listy projektów podlegały zmianom, zatwierdzanym przez Zarząd Województwa. I tak, w przypadku badanych naborów:

- **24/K/9.1/2009:** lista projektów, zatwierdzona uchwałą nr 4118/III/10 ZWD z dnia 23 marca 2010 r., była zmieniana dwukrotnie na podstawie: [1] uchwały

⁵⁵ Kryteria kluczowe – muszą być bezwzględnie spełnione na każdym etapie oceny, w przeciwnym razie skutkuje odrzuceniem wniosku (brak możliwości poprawy/uzupełnienia dokumentacji). Kryteria dodatkowe – umożliwiają przyznanie projektom dodatkowej liczby punktów np. w celu ich porównania.

⁵⁶ W jednym przypadku był to brak czasu na wykonanie pracy przez eksperta, w pozostałych dwóch przypadkach nie można było określić przyczyn z powodu braku stosownej dokumentacji.

nr 4211/III/10 ZWD z dnia 22 kwietnia 2010 r. - liczba projektów pozostała niezmienną, w przypadku dwóch projektów Gminy Miejskiej Kamienna Góra zmianie uległy całkowite wartości projektów i wartości dofinansowania, [2] uchwały nr 1504/IV/11 ZWD z dnia 29 listopada 2011 r. - zmiana całkowitej wartości dwóch projektów i kwot dofinansowania w Gminie Miejskiej Zgorzelec.

- **46/K/9.1/2011:** lista projektów, zatwierdzona uchwałą nr 2483/IV/12 ZWD z dnia 26 czerwca 2012 r., była zmieniana dwukrotnie na podstawie: [1] uchwały nr 2661/IV/12 ZWD z dnia 31 lipca 2012 r. - zatwierdzona lista projektów została rozszerzona o projekty z Gminy Miejskiej Nowa Ruda, [2] uchwały nr 2817/IV/12 ZWD z dnia 4 września 2012 r. - zatwierdzona lista projektów została rozszerzona o projekty z Gminy Świebodzice.

- **64/K/9.1/2013:** lista projektów, zatwierdzona uchwałą nr 4556/IV/13 ZWD z dnia 13 sierpnia 2013 r., była zmieniana siedmiokrotnie na podstawie: [1] uchwały nr 4743/IV/13 ZWD z dnia 24 września 2013 r. - zmiany w liście projektów, przesunięcie projektów z listy rezerwowej, [2] uchwały nr 5070/IV/13 ZWD z dnia 17 grudnia 2013 r. - zwiększenie dofinansowania dla wybranych projektów, zmiana punktacji dla projektów z listy rezerwowej, [3] uchwały nr 5707/IV/14 ZWD z dnia 21 maja 2014 r. - zmiana w liście projektów, przesunięcie projektów z listy rezerwowej, [4] uchwały nr 6012/IV/14 z dnia 15 lipca 2014 r. - zmiana w liście projektów, przesunięcie projektów z listy rezerwowej, [5] uchwały nr 6238/IV/14 z dnia 16 września 2014 r. - zmiana w liście projektów, zwiększenie dofinansowania dla wybranych projektów, przesunięcie projektów z listy rezerwowej, [6] uchwały 6505/IV/14 z dnia 25 listopada 2014 r. - zmiana w liście projektów, przesunięcie projektów z listy rezerwowej, [7] uchwały nr 6582/IV/14 z dnia 16 grudnia 2014 r. - zmiana w liście projektów, przesunięcie projektów z listy rezerwowej.

(dowód: akta kontroli str. 766-767, 769-811, 817-818)

2.3. Organizacja systemu oceny formalnej wniosków o dofinansowanie projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast (wnioski odrzucone)

Badanie wszystkich siedmiu wniosków odrzuconych w ramach naborów: 24/K/9.1/2009, 46/K/9.1/2011 oraz 64/K/9.1/2013 wykazało m.in., że:

- 1) wszystkie wnioski zostały złożone w punkcie przyjęcia wniosków UMWD w ustalonym terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków,
- 2) nie stwierdzono przypadku przyjęcia wniosku po terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków,
- 3) formalna weryfikacja wszystkich wniosków została przeprowadzona w wymaganym terminie do 30 dni od daty wpłynięcia wniosku do UMWD,
- 4) wszystkie wnioski zostały odrzucone na etapie oceny formalnej; przyczyną odrzucenia wniosków było:

- w dwóch przypadkach niespełnienie kryterium kluczowego nr 1, dotyczącego kwalifikowalności wniosku,
- w dwóch przypadkach niespełnienie kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 4 dotyczącego kompletności i zgodności wniosku z instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie,
- w jednym przypadku niespełnienie kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 7 dotyczącego procedury oceny oddziaływania na środowisko naturalne,
- w jednym przypadku niespełnienie kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 4 dotyczącego kompletności i zgodności wniosku z instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie oraz niespełnienie kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 7 dotyczącego procedury oceny oddziaływania na środowisko naturalne,
- w jednym przypadku z powodu nie złożenia w terminie skorygowanego wniosku.

- 5) w pięciu badanych przypadkach UMWD wzywał wnioskodawców do uzupełnienia wniosków, z czego w czterech przypadkach termin na uzupełnienie dokumentacji został przez wnioskodawców dotrzymany, a w jednym przypadku wnioskodawca złożył po terminie wniosek o przedłużenie terminu na uzupełnienie dokumentów, który nie został uwzględniony, co był następnie przyczyną odrzucenia wniosku,
- 6) wezwania do uzupełnienia dokumentacji złożonych wniosków wynikały z:
- w czterech przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 4 dotyczącego kompletności i zgodności wniosku z instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie,
 - w czterech przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 9 dotyczącego kwalifikowalności typów wydatków w ramach projektu,
 - w trzech przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 6 dotyczącego zgodności wskaźników projektowych – produktu bądź rezultatu,
 - w trzech przypadkach niespełnienia kryterium uzupełniającego oceny formalnej nr 7 dotyczącego procedury oceny oddziaływania na środowisko naturalne,
- 7) w dwóch przypadkach odrzuconych z powodu niespełnienia kryterium kluczowego nr 1 dotyczącego kwalifikowalności wniosku, UMWD nie wzywał wnioskodawców do uzupełnienia wniosku,
- 8) w sześciu przypadkach wnioskodawcy złożyli odwołania od wyników negatywnej oceny formalnej,
- 9) w przypadku wszystkich sześciu spraw, gdzie wnioskodawcy złożyli odwołania od wyników negatywnej oceny formalnej, ZWD wydał rozstrzygnięcie na niekorzyść wnioskodawców,
- 10) w jednym przypadku wnioskodawca wniósł skargę na negatywne rozstrzygnięcie ZWD do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu, który oddalił skargę,
- 11) wszystkie siedem wniosków odrzuconych na etapie oceny formalnej, nie podlegały dalszej ocenie merytorycznej ani strategicznej.

(dowód: akta kontroli str. 768, 812-816)

2.4. Inne działania organizacyjne w zakresie weryfikacji i wyboru wniosków do współfinansowania środkami UE.

W trakcie realizacji RPO WD 2007-2013 wystąpił jeden przypadek, kiedy pomimo zaplanowanych działań i środków na projekty rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast, ZWD podjął decyzję o unieważnieniu naboru w trybie konkursowym w Priorytecie 9. w Działaniu 9.1 „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców”. Dotyczyło to naboru nr 63/K/9.1/2012. Zgodnie z Ramowym Planem Realizacji RPO WD 2007-2013, zatwierdzonym we wrześniu 2012 r. przez ZWD, w listopadzie 2012 r. przewidziano ogłoszenie naboru w Działaniu 9.1 „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców”. Ogłoszenie o naborze dotyczyło dwóch typów projektów:

- rekultywacji obszarów przemysłowych i powojkowych w miastach,
- infrastrukturalnych skierowanych na realizację potrzeb imigrantów, mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych oraz uchodźców w miastach.

Nabór w trybie konkursowym był skierowany do każdego z 37 miast powyżej 10 tys. mieszkańców, których ww. projekty były ujęte w LPR. Ogłoszenie naboru nastąpiło w dniu 30 listopada 2012 r. W warunkach naboru wpisano m.in. konieczność dołączenia do dokumentacji aplikacyjnej „(...) wszystkich *wymaganych w projekcie prawomocnych i ważnych pozwoleń na budowę lub dokumentów równoważnych*”. Przygotowanie pełnej dokumentacji oraz uzyskanie wszystkich prawomocnych pozwoleń (w tym decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i pozwolenia na budowę) dla części projektów realizowanych na terenach przemysłowych

i powojkowych wymagało od wnioskodawców dłuższego czasu, niż wskazano w ogłoszeniu o naborze. Jednocześnie miało to wpływ na termin zakończenia finansowego realizacji inwestycji. Powołując się na powyższe argumenty zainteresowani aplikowaniem wnioskodawcy zwrócili się z prośbami o przesunięcie terminu składania wniosków o dofinansowanie oraz przesunięcie terminu zakończenia finansowego realizacji projektów. ZWD, biorąc pod uwagę argumentację wnioskodawców oraz mając na względzie konieczność zapewnienia wykorzystania dostępnej alokacji w Działaniu 9.1. przychylił się do zaproponowanych zmian, tj.:

- przesunął termin składania wniosków o dofinansowanie z 25 lutego 2013 r. na 18 marca 2013 r.
- wydłużył termin zakończenia finansowego realizacji projektów z 31 października 2014 r. na 29 grudnia 2014 r.

Zmiana terminu zakończenia finansowego realizacji projektów wiązała się ze zmianą Ramowego Planu Realizacji RPO WD 2007-2013. ZWD, biorąc pod uwagę argumentację wnioskodawców oraz mając na względzie konieczność zapewnienia wykorzystania dostępnej alokacji środków finansowych w Działaniu 9.1 zdecydował się na unieważnienie przedmiotowego naboru. Alokacja przewidziana na ten nabór została przeznaczona na ogłoszenie nowego naboru nr 64/K/9.1/2012 w ramach Działania 9.1 „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców”.

(dowód: akta kontroli str. 833-837)

W ramach RPO WD 2007-2013 wnioskodawcy składali prośby, uwagi, wnioski o przesunięcie terminu zakończenia naboru. Spowodowane to było czasowymi problemami ze skompletowaniem dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu. Dotyczyło to następujących naborów:

- **46/K/9.1/2011:** W odpowiedzi na prośby składane przez miasta, ZWD w dniu 29 listopada 2011 r. zdecydował o przesunięciu terminu zakończenia naboru wniosków - z 12 grudnia 2011 r. do 6 lutego 2012 r. Dotyczyło to miast: Oleśnica, Dzierżonów, Zgorzelec, Bielawa, Oława, Kłodzko, Nowa Ruda, Jawor, Świebodzice, Lubań, Kamienna Góra i Polkowice.
- **47/K/9.1/2011:** W odpowiedzi na prośby składane przez miasta ZWD w dniu 20 grudnia 2011 r. zdecydował o przesunięciu terminu zakończenia naboru wniosków - z 28 grudnia 2011 r. na 30 stycznia 2012 r. Dotyczyło to miast: Wałbrzych, Jelenia Góra, Legnica.
- **48/K/9.1/2011:** W odpowiedzi na prośby składane przez miasta, ZWD w dniu 29 listopada 2011 r. zdecydował o przesunięciu terminu zakończenia naboru wniosków - z 29 grudnia 2011 r. do 27 lutego 2012 r. Dotyczyło miast: Bogatynia, Strzegom, Boguszów-Gorce, Złotoryja, Ząbkowice Śląskie, Jelcz-Laskowice, Chojnów, Brzeg Dolny, Góra, Strzelin, Wołów, Trzebnica, Kowary, Milicz, Syców, Bystrzyca Kłodzka i Kudowa Zdrój.
- **64/K/9.1/2013:** W odpowiedzi na prośby składane przez miasta, ZWD w dniu 12 marca 2013 r. podjął decyzję o wydłużeniu terminu składania wniosków o dofinansowanie w ramach naboru - z 18 marca 2013 r. na dzień 30 kwietnia 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 822-837)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności UMWD związanej z kwalifikacjami wniosków i wyboru projektów w ramach LPR dotyczących rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich z udziałem środków UE nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, iż we wszystkich badanych 50 przypadkach wniosków o dofinansowanie projektów w ramach LPR wzywano wnioskodawców o uzupełnienie dokumentacji wniosku, co świadczy o braku właściwej polityki

informacji i w konsekwencji problemach przy ich sporządzaniu i kompletacji wymaganej dokumentacji. Wskazuje to na konieczność zwiększonego zaangażowania UMWD w działania informacyjne oraz doprecyzowanie dokumentów określających warunki i wymogi.

UMWD w sposób prawidłowy opracował oraz stosował procedury kwalifikacji wniosków i wyboru projektów dotyczących rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, do współfinansowania środkami UE w zakresie zapewnienia trwałych efektów rozwojowych tych obszarów, w szczególności:

[1] zapewnił prawidłową organizację systemu oceny formalnej wniosków o dofinansowanie projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast,

[2] ustalił prawidłowy sposób przeprowadzania oceny merytorycznej wniosków o dofinansowanie środkami UE projektów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, zapewniający prawidłowe działanie i wybór projektów zgodnie z kryteriami ustalonymi w RPO WD 2007-2013,

[3] przyjęte rozwiązania organizacyjne zapewniały prawidłową realizację zadań w zakresie weryfikacji i wyboru wniosków do współfinansowania środkami UE w ramach LWR.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵⁷, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Delegatury Najwyższej Izby Kontroli we Wrocławiu, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag przedstawionych powyżej lub o podjętych działaniach w kierunku ich wykorzystania.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia grudnia 2015 r.

Dyrektor
Delegatury NIK we Wrocławiu

Kontroler:

Grzegorz Niemczyk
Specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis

⁵⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.